

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Nokian esi- ja perusopetus lukuvuosi 2024-2025

TERVETULOA
LUKEMAAN
PEDAGOGISESTA
TUESTA NOKIAN
KAUPUNGIN
ESI- JA PERUSOPE-
TUKSESSA

Tässä käsikirjassa kerrotaan tiiviissä muodossa opetussuunnitelman mukaisen tuen järjestämisen perusteista ja Nokian kaupungissa käytössä olevista toimintamalleista.

Päivitetty 31.5.2024

Sisällys

1. OPPIMISEN TUEN LÄHTÖKOHTIA.....	4
2. KOLMIPORTAINEN TUKI.....	4
2.1. Yleinen tuki.....	5
2.2. Tehostettu tuki.....	5
2.3. Erityinen tuki.....	5
3. LÄHIKOULUPERIAATE.....	6
4. OSA-AIKAINEN ERITYISOPETUS.....	7
4.1. Osa-aikaisen erityisopetuksen periaatteita.....	7
5. LUOKKAMUOTOINEN ERITYISOPETUS NOKIALLA JA SIIHEN OHJAUTUMINEN.....	8
5.1. Pienluokkaopetus Nokialla.....	8
5.2.1. KEO, KYO ja TAO.....	9
5.2.2. Ohjautuminen kokoaikaiseen erityisopetukseen (KEO), kokonaan yksilöllistettyyn opetukseen (KYO) ja toiminta-alueittaiseen opetukseen (TAO).....	10
a. KOULUN ALOITTAVAT ERITYISEN TUEN OPPILAAT.....	10
c. KEO- JA KYO- LUOKKAAN sekä RAJASALMEN KOULUUN OHJAUTUVAT 2.-9. LUOKKALAISET.....	12
d. KEO/KYO/TAO OPPILAIDEN KULJETUSJÄRJESTELYT.....	13
5.3. NOSTE-luokka.....	14
5.4. ITU1 intensiivisen tuen luokka.....	15
5.5. ITU2 intensiivisen tuen luokka.....	16
5.6. ITU-ohjausryhmä.....	16
6. PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS.....	17
6.1. Pidennetty oppivelvollisuus ja ryhmäkoko.....	18
6.2. Pidennetyt oppivelvollisuuden purkaminen.....	18
7. TUEN OPPILAIDEN SIIRTYMÄT NIVELVAIHEISSA.....	18
7.1. Pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavien lasten siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.....	19
7.2. Pedagogisessa tuessa olevien oppilaiden siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.....	19
7.3. Esioppilaan tuen tarpeiden arviointi.....	21
7.4. Tehostettua tai erityistä tukea saavan esioppilaan tukitoimien selvitys.....	21
7.5. Pedagogisessa tuessa olevien oppilaiden siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen.....	22
7.6. Perusopetuksen oppimisen tuen moniammatillinen työryhmä.....	23
7.7. Opiskeluhooltoon liittyvä yhteistyö oppilaan siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen.....	23
7.8. Tiedonsiirto esiopetuksesta alakouluun.....	23
7.9. Tukea saavien oppilaiden siirtyminen alakoulusta yläkouluun.....	24
7.10. Tuen oppilaiden siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle.....	24
8. TYÖNJAKO JÄRJESTETTÄESSÄ OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA.....	25

Luokanopettaja	25
Luokanohjaaja (luokanvalvoja).....	26
Aineenopettaja.....	27
Osa-aikaista erityisopetusta antava laaja-alainen erityisopettaja	28
Erityisluokanopettaja	29
Opinto-ohjaaja	29
Koulunkäynninohjaaja	29
Koulukuraattori	29
Koulupsykologi.....	30
Terveystenhoitaja	30
9. PEDAGOGINEN TIIMI.....	31
9.1. Pedagogisen tiimin keskeisiä periaatteita	32
9.2. Pedagogisen tiimin tehtävät.....	32
10. ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA	34
10.1. Oppilaiden edellytysten huomioonottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt.....	34
10.2. Opetuksen erityiset painoalueet	35
10.3. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen	36
10.4. Vuosiluokkiin sitomaton opetus VSOP	38
10.5. Oppiaineen opiskelusta vapauttaminen ja luokan kertaaminen	38
10.6. Oppilaan poissaolot ja arviointi	39
10.7. Todistukset yksilöllistämisisä ja TAO:ssa.....	40
11. OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN HUOLTAJAN TOIVEEN VASTAISESTI.....	41
12. OPPIMISEN TUEN TYÖRYHMÄ JA OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN KOORDINAATTORI.....	42
Liite 1: 3-portainen tuki	44
❖ MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ OPPILAAN TUKEMISESSA JA PEDAGOGISIA ASIAKIRJOJA LAATIESSA ON ARVOKASTA	44
YLEINEN TUKI	44
TEHOSTETTU TUKI.....	46
Pedagoginen arvio	46
Oppimissuunnitelma	48
ERITYINEN TUKI	49
Pedagoginen selvitys	50
Erityisen tuen päätöksen tekeminen	53
Erityisen tuen päätöksessä määrätään seuraavat asiat:	53
HOJKS	54
Rakenteet Nokialla erityistä tukea järjestettäessä	56
Salassapito.....	57
Liite 2: Kartoitusten vuosikello	58

Liite 3: Tuen järjestämisen prosessin vuosikello	61
Liite 4a: NOSTE-prosessi.....	66
Liite 4b: ITU1 ja ITU2-prosessit.....	70
Liite 5: Tuen portaat	75
Liite 6: Prosessikuvaukset siirtymistä alakoulusta yläkouluun ja yläkoulusta toiselle asteelle	76
Prosessikuvaus siirtymästä peruskoulusta toiselle asteelle (Silta-kampus esimerkkinä)	79

OPPIMISEN JA TUEN
JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖ-
KÖHTANA OVAT
KUNKIN OPPILAAAN
SEKÄ OPETUSRYHMÄN
VAHVUUDET, OPPIMIS-
JA KEHITYSTARPEET.

1. OPPIMISEN TUEN LÄHTÖKOHTIA

Tervetuloa tutustumaan Nokian kaupungin oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelyyn liittyviin ohjeisiin. Tässä käsikirjassa kerrotaan tiiviissä muodossa opetussuunnitelman mukaisen tuen järjestämisen perusteista ja Nokian kaupungissa käytössä olevista toimintamalleista. Jokaisen nokialaisen opetusalan ammattilaisen on hyvä tutustua käsikirjaan. Käsikirjan lähteinä ovat olleet mm. Opetushallituksen nettisivut sekä Perusopetuslaki.

Oppimisen tuen tarvetta arvioidaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Tuen tarpeen selvittely ja tuen järjestäminen tehdään koulun ammattilaisten yhteistyönä. Yhteistyö voidaan toteuttaa konsultaationa tai kokoamalla moniammatillinen ryhmä, jossa ovat mukana kyseisen oppilaan oppimisen tuen arvioimiseen ja järjestämiseen tarvittavat opetuksen ja opiskeluhoollon ammattilaiset. Ryhmän kokoamiseen tai moniammatilliseen yhteistyöhön ei tarvita oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiseen voi osallistua myös muita yhteistyökumppaneita. Mikäli monialaisuus toteutuu muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tuella, ei aina tarvita mukaan opiskeluhoolltopalveluiden ammattihenkilöitä. Huoltajan kanssa pyritään pääsemään yhteiseen näkemykseen tukea tarvitsevan tuen toteuttamisesta. Oppilas voi olla sekä oppimisen tuen että yksilökohtaisen opiskeluhoollon tuen piirissä. Oppimisen ja opiskeluhoollon tuen tulee muodostaa oppilaan näkökulmasta toimiva kokonaisuus.

2. KOLMIPORTAINEN TUKI

Jokainen lapsi ja nuori oppii omaan tahtiinsa ja itselleen soveltuvilla menetelmillä. Oppimisen avuksi ja menetelmiksi tarvitaan laadukasta pedagogiikkaa ja pedagogista tu-

kea. Oppimisen tuki järjestetään kolmiportaisella mallilla. Nokian kaupungin esi- ja perusopetuksen Tuen portaat löytyvät liitteestä 5 ja on saatavilla erityisopettajien Google Drivesta. Tuen portailla siirtymisen tarkka kuvaus liitteessä 1.

2.1. Yleinen tuki

- Ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen.
- Yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea.
- Yleinen tuki hyödyttää kaikkia oppilaita.
- Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.
- Tuen tarpeen kasvaessa ja jatkuessa oppilaan tulee saada tehostettua tukea.

2.2. Tehostettu tuki

- Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin säännöllistä, jatkuvampaa, tavoitteellisempaa ja yksilöllisempää tukemista. Useita tukitoimia käytössä.
- Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden sekä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa.
- Tehostettua tukea annetaan oppilaalle laadittavan oppimissuunnitelman mukaisesti. Yhteistyö ja suunnitelmallisuus ovat tehostetun tuen toteutumisen edellytys.

2.3. Erityinen tuki

- Jos oppilaalle annettu tehostettu tuki ei riitä auttamaan oppilasta selviytymään koulutyöstä, tehdään hänelle pedagogiseen selvitykseen perustuva **erityistä tukea** koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen pohjaksi moniammatillisesti sekä yhteistyössä huoltajien kanssa tehdään oppimisen tuen arvioimiseksi pedagoginen selvitys, joka käsitellään moniammatillisesti sekä yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Lisäksi tehdään yleensä myös Suositus erityiseen tukeen -lomake, johon kirjataan tiivistetysti tuen tarpeet ja perustelut erityiseen tukeen siirtymiseksi. Tarvittaessa palaaminen tehostetun tuen piiriin tehdään samoin pedagogisen selvityksen kautta.
- Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), josta on käytävä ilmi erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.

- Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta, jotka muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden.
- Huoltajan tuki, moniammatillinen yhteistyö ja yksilöllinen ohjaus ovat tärkeitä.
- Erityinen tuki tarkistetaan uudella pedagogisella selvityksellä aina toisen ja kuudennen luokan keväällä sekä silloin, kun oppilaan tuen tarve muuttuu sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä (mm. opetusryhmä- tai koulumuutos). Mikäli tuen tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös erityisen tuen jatkumisesta tai lopettamisesta. (Opetussuunnitelman perusteet luku 7.4.2)

KUN MIETITÄÄN OPPILAAN KOULUPAIKKA, ON TÄRKEÄÄ HUOMIOIDA SE, MIKÄ JÄRJESTELY ON OPPILAAN KANALTA TOIMIVIN, JÄRKEVIN JA TARKOITUKSEN MUKAISIN.

3. LÄHIKOULUPERIAATE

Lähikouluperiaatteen mukaan lapset menevät omaan lähikouluunsa ja saavat siellä tarvitsemansa tuen oppimiseen. Lähikoulussa oppilas tutustuu naapurustonsa lapsiin ja saa mahdollisuuden kuulua luonnollisen ympäristönsä kaveripiiriin. Laajemmin ajateltuna ympäristön sosiaalinen kiinteys kasvaa, kun ikäluokka toisensa perään käy koulunsa asuinalueellaan.

Johtava rehtori päättää peruskoulun aloittavien oppilaiden oppilaaksi otosta sekä opetuksen poikkeavasta ajankohdasta psykologilauseannon perusteella. Johtava rehtori päättää myös toissijaisen koulupaikan myöntämisestä 1.-6. -luokkien oppilaille sekä siihen mahdollisesti liittyvästä koulukuljetusoikeudesta.

Myös erityisen tuen oppilaan opetus pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan hänen lähikoulussaan tarkoituksenmukaisin tukitoimin. Mikäli oppilas kuitenkin tarvitsee enemmän tukea kuin omassa koulussa on mahdollista antaa, voidaan opetus järjestää toisessa koulussa tai tarvittavaan tukeen erikoistuneessa yksikössä. Tällöin oppilas siirtyy

toiseen kouluun vahvan koulujen välisen yhteistyön kautta moniammatillisesti suunnitellen. Oppilaalle tulee tehdä myös pedagoginen selvitys ja täytetään Suositus erityiseen tukeen -lomake.

4. OSA-AIKAINEN ERITYISOPETUS

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan ja/tai koulunkäynnissään, on oikeus saada tukiopetusta ja tuen tarpeen jatkuessa osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen yhteydessä. Osa-aikaista erityisopetusta antaa useimmiten laaja-alainen erityisopettaja ja sitä annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä oppimisvaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikainen erityisopetus on oppimisen tukemista ja kuuluu normaaliin kouluarkeen ja yleiseen tukeen. Oppilaan säännöllisen osa-aikaisen erityisopetuksen antamisesta tiedotetaan oppilaan huoltajia. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

4.1. Osa-aikaisen erityisopetuksen periaatteita

- Opetusta suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa.
- Oppilaalla on velvollisuus osallistua tarjottuun osa-aikaiseen erityisopetukseen, jota toteutetaan mm. joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena.
- Tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen.
- Opetuksen järjestämisen suunnittelussa ja tuen vaikutusten ja riittävyyden arvioinnissa tehdään yhteistyötä opettajien ja huoltajien sekä tarvittaessa opiskeluhoitohenkilöstön kanssa.
- Opetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla, myös erityisen tuen oppilaalle.
- Osa-aikaiseen erityisopetukseen osallistuneen oppilaan Wilmaan tehdään tuki -välilehti, johon kuvataan osa-aikaisen erityisopetuksen tavoite ja jakson kesto sekä opetusmuoto (samanaikaisopetus, pienryhmäopetus jne.). Osa-aikainen erityisopetus kirjataan myös oppilaan tuntimerkintöihin.
- Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa.

- Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen antaminen ja tavoitteet.

5. LUOKKAMUOTOINEN ERITYISOPETUS NOKIALLA JA SIIHEN OHJAUTUMINEN

5.1. Pienluokkaopetus Nokialla

Pienluokkaopetusta järjestetään Alhoniityn, Kankaantaan, Koskenmäen, Myllyhaan, Nokian, Harjuniityn, Emäkosken ja Nokianvirran kouluissa.

Pienluokkaopetus on tarkoitettu erityisen tuen oppilaille silloin, kun oppilasta ei voida tukea yleisopetuksen luokassa riittävästi eikä osa-aikainen erityisopetus riitä **pienluokkaopetuksessa oppilailla on mm. erilaisia oppimisvaikeuksia tai muita koulunkäyntiin liittyviä haasteita, vaikeuksia sopeutua isoon perusopetusryhmään. Oppilaat opiskelevat usein myös yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti.**

Pienluokassa on noin 10 oppilasta ja sitä opettaa erityisluokanopettaja koulunkäynnin ohjaaja työparinaan. Mahdollisimman monen aineen opetuksen keskittämällä yhdelle opettajalle, etenemisellä omien valmiuksien mukaan sekä jatkuvalla kehityksen ja oppimisen seurannalla pyritään turvaamaan se, että oppilas saa peruskoulun päättötodistuksen.

- 1.-2. luokilla myös tehostetun tuen oppilaat voivat harkinnan mukaan saada luokkamuotoista erityisopetusta pienluokassa. Koulujen pienluokille ohjautuminen esiopetuksesta on esitelty kappaleessa 7.
- **Pienluokkaopetukseen siirtyminen edellyttää pedagogiseen selvitykseen perustuvan erityisen tuen päätöksen tekemistä luokilla 3.-9. Pedagoginen selvitys tehdään moniammatillisesti yhteistyössä huoltajien (yhteishuoltajuudessa huolehdittava sen huoltajan osallisuudesta, jonka luona oppilas ei asu) kanssa. Päätöksen erityiseen tukeen siirtymisestä tekee sen koulun rehtori, jossa oppilas opiskelee. Erityisen tuen päätökseen kirjataan oppilaan opetuspaikka ja luokka. Jos oppilaan lähikoulussa ei ole tarjolla luokkamuotoista erityisopetusta, koulusta tehdään yhteistyötä lähikoulujen rehtoreiden kanssa, jotta oppilaalle löytyy sen hetkistä tuen tarvetta vastaava opetuspaikka. Jos oppilaan koulupaikka muuttuu omasta lähikoulusta toiseen kouluun, erityisen tuen päätöksen tekee lähettävän koulun rehtori pedagogiseen selvitykseen perustuen. Lisäksi tulee täyttää Suositus erityiseen tukeen -lomake, jonka huoltajat allekirjoittavat. Kun oppilas aloittaa opiskelun pienluokassa, siellä hänelle laaditaan tai päivitetään HOJKS, jossa yhdeksi tukitoimista määritellään opiskelu pienluokassa.**

- Pienluokassa pääsääntöisesti opiskeleva oppilas on pienluokan (P) oppilas, jolloin erityisluokanopettaja vastaa hänen opetuksensa suunnittelusta ja toteutuksesta yhteistyössä aineenopettajien ja luokanopettajien kanssa.
- Pienluokassa opiskelevat oppilaat voivat integroitua yleisopetukseen mahdollisuuksiensa mukaan.

5.2. Vaativan monialaisen tuen luokat Nokialla ja niihin ohjautuminen

Nokialla toimivat kaupungin yhteiset vaativan monialaisen tuen luokat:

- Kokoaikainen erityisopetus (KEO) Alhoniityn koulussa
- Kokonaan yksilöllistetty opetus (KYO) Alhoniityn ja Rajasalmen koulussa
- Toiminta-alueittain tapahtuva opetus (TAO) Rajasalmen koulussa
- Noste-luokan erityisopetus alakouluikäisille Alhoniityn koulussa
- Intensiivisen tuen luokka ITU1 yläkouluikäisille Nokianvirran koulussa
- Intensiivisen tuen luokka ITU2 yläkouluikäisille Emäkosken koulussa

5.2.1. KEO, KYO ja TAO

Alhoniityn ja Rajasalmen kouluissa järjestetään vaativan monialaisen tuen opetusta KEO, KYO- ja TAO- luokilla. Vaativassa monialaisessa tuessa opettajien ja ohjaavien aikuisten pysyvyyteen ja oppilaiden yksilöllisiin opetusjärjestelyihin kiinnitetään erityistä huomiota. Rajasalmen koulussa opiskelee myös oppiainejakoisesti opiskelevia oppilaita.

KEO

•KOKOAIKAINEN ERITYISOPETUS "KEO"

- Oppilailla useimmiten 11-vuotinen oppivelvollisuus, erityisen tuen päätös ja vahva tuen tarve
- Opetus voidaan osittain yksilöllistää jo kouluun tultaessa tai myöhemmin
- Keossa voidaan edetä myös täysin yleisopetuksen mukaan. Tällöin jokin muu syy, esim. autismin kirjoon liittyvät pulmat ovat niin suuria, että tarvitaan pysyvää pienryhmää

KYO

•KOKONAAN YKSILÖLLISTETTY OPETUS "KYO"

- Oppilailla useimmiten 11-vuotinen oppivelvollisuus, erityisen tuen päätös ja kokoaikaisen erityisopetuksen ryhmää vahvempi tuen tarve.
- Kehitysviive on niin suuri, että kaikki oppiaineet yksilöllistetään
- Suurimmalla osalla oppilaista on kehitysvammadiagnoosi, mutta muitakin voidaan harkinnanvaraisesti ryhmään ottaa.

TAO

•TOIMINTA-ALUEITTAINEN OPETUS (Rajasalmi) "TAO"

- Oppilailla on 11-vuotinen oppivelvollisuus, erityisen tuen päätös ja niin suuri tuen tarve, ettei eteneminen oppiainejaon mukaisesti ole tarkoituksenmukaista
- Useimmiten oppilas saa lausunnon vaikeavammaisuudesta
- Huom! Rajasalmeen voidaan sijoittaa myös oppiainejakoisesti opiskelevia oppilaita.

5.2.2. Ohjautuminen kokoaikaiseen erityisopetukseen (KEO), kokonaan yksilöllistettyyn opetukseen (KYO) ja toiminta-alueittaiseen opetukseen (TAO)

a. KOULUN ALOITTAVAT ERITYISEN TUEN OPPILAAT

Erityisen tuen oppilaan erityisen tuen päätöksen tekee pedagogisen selvityksen pohjalta lähikoulun rehtori, kun oppilas siirtyy lähikoulunsa oppilaaksi yleisopetukseen.

Mikäli tuen järjestämisen takia 1. luokan aloittavan erityisen tuen oppilaan opetus suositellaan järjestettäväksi muualla kuin lähikoulussa, esiopetuksessa tehdään siihen liittyvät erityisen tuen toimenpiteet (mm. moniammatillinen palaveri, pedagoginen selvitys) ja täytetään sekä allekirjoitetaan yhteistyössä huoltajien kanssa suositus erityiseen tukeen -lomake ja kirjataan siihen suositus oppilaan opetusryhmästä. Siirron valmistelu tehdään oppimisen tuen työryhmässä maaliskuussa, jonka vuoksi asiakirjat toimitetaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille viimeistään viikolla 10, ks. tarkemmin liite 3. Työryhmän käsittelyn jälkeen oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori toimittaa asiakirjat oppilaan vastaanottavan koulun rehtorille, joka tekee 1. luokalle siirtyvän oppilaan erityisen tuen päätöksen, jossa päätetään mm. oppilaan opetusryhmä ja muut erityisen tuen päätökseen liittyvät asiat. Rehtori tai oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori ilmoittaa päätöksestä oppilaan pääasialliselle huoltajalle. Päätös koulupaikan muuttumisesta ja uudesta oppilaaksi otosta lähetetään oppilaan kotiin koulutoimistosta kevään aikana.

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden erityisen tuen päätöksen tekee varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen johtaja ja perusopetuksessa johtava rehtori. Päätöksen pohjana on moniammatillinen arvio oppilaan tarvitsemasta tuesta, mahdolliset tutkimukset tai selvitykset ja huoltajien kanssa sekä moniammatillisessa yhteistyössä tehty pedagoginen selvitys. Koulupaikan arvioon osallistuvat huoltajat, tarvittavat asiantuntijat lasta hoitavalta taholta ja/tai opiskeluhuollosta, koulun erityisopettajat sekä esiopetuksesta varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja varhaiskasvatuksen opettaja.

Tavoitteena on ottaa koulun puolelle esiopetukseen kaikki ne 6-vuotiaat 11-vuotisella oppivelvollisuudella olevat oppilaat, joilla on kehitysvammadiagnoosi. Mikäli oppivelvollisia on enemmän kuin paikkoja, järjestetään 6-vuotiaiden oppivelvollisuuden piiriin kuuluva esiopetus päiväkodissa. Rajasalmen koulua voidaan käyttää koulun mahdollisuuksien mukaan myös esi- ja alkuopetuksen järjestämisen paikkana, vaikka oppilaalla ei olisi todettu vaikeaa kehitysvammaa.

Kokoaikaiseen erityisopetukseen (KEO) tai kokonaan yksilöllistettyyn opetukseen (KYO) tulijat ovat pääsääntöisesti 11-vuotisella oppivelvollisuudella olevia erityisen tuen oppilaita. Ryhmäkoko on 8, koska yli puolella ryhmän oppilaista on 11-vuotinen oppivelvollisuus. Aikuisia ryhmässä on kolme eli erityisopettaja ja kaksi ohjaajaa. Toiminta-alueittain opiskelevien luokissa (TAO) Rajasalmessa ryhmäkoko on 6.

Joskus moniammatillinen arvio puoltaa vahvan aikuistuen järjestämistä myös 9-vuotista oppivelvollisuutta suorittavalle oppilaalle. Kokonaan yksilöllistettyyn (KYO) opetukseen tulijat ovat pääsääntöisesti myös kehitysvammadiagnoosin saaneita lapsia, mutta diagnoosi ei sinällään ratkaise luokkasijoitusta, vaan oppiaineiden yksilöllistämisen tarve. Jos oppiaineiden yksilöllistämisen tarve on selkeä ja siitä on keskusteltu moniammatillisesti koulupsykologia konsultoiden, yksilöllistäminen voidaan tehdä samassa keväällä tehtävässä erityisen tuen päätöksessä, jossa koulupaikkakin määrätään. Tällöin koulun erityisopettaja on varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa miettimässä yksilöllistämisen tarvetta ja sen perusteita. Useimmiten yksilöllistämispäätökset tehdään vasta koulun puolella erityisopettajan toimesta sen jälkeen, kun hän on tutustunut lapsen oppimisen edellytyksiin paremmin.

Kokonaan yksilöllistettyyn opetukseen (KYO) oppilas ohjautuu pääsääntöisesti silloin, kun arvioidaan, että hän ei pysty opiskelemaan minkään oppiaineen tavoitteita yleisopetuksen mukaisesti. Kokoaikaisessa erityisopetuksessa eli KEO-luokalla taas pyritään etenemään yleisopetuksen mukaan niin pitkään kuin mahdollista. Sielläkin on kuitenkin mahdollista yksilöllistää useampi oppiaine. Rajasalmen koulussa voi myös opiskella muulla tavoin kuin toiminta-alueittain. Sekä KEO-, KYO että Rajasalmen koulun TAO- luokilla ja Rajasalmen koulun muilla luokilla voidaan räätälöidä opetus yksilöllisen tarpeen mukaan.

b. KEOLle ja KYOLle ja Rajasalmen kouluun OHJAUTUMISEN PROSESSI

<p>Syyslukukausi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Alhoniityn koulun rehtori kutsuu koolle Rajasalmen koulun apulaisjohtajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajat, oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorin sekä Alhoniityn ja Rajasalmen koulun konsultoitavat erityisopettajat. Tilaisuudessa kartoitetaan ne erityisen tuen tai pidennetyt oppivelvollisuuden esiopetuksessa olevat, joille ei sen hetkisen arvion mukaan tule tavallisen pienluokan tuki seuraavana syksynä riittämään. Oppilaiden huoltajien kanssa on tärkeää puhua mahdollisista tuen tarpeista jo tässä vaiheessa. Alhoniityn koulun rehtori kartoittaa vapautuvat oppilaspaikat ja mahdollisuudet opetuksen järjestämiseen kokoaikaisen erityisopetuksen, kokonaan yksilöllistetyn opetuksen ja toiminta-alueittaisen opetuksen luokissa.
<p>Tammikuu</p>	<ul style="list-style-type: none"> Esiopetuksessa käynnistyvät ko. lasten yksilökohtaiset moniammatilliset palaverit. Mukaan kutsutaan huoltajien lisäksi myös Alhoniityn koulun konsultoitavat erityisluokanopettajat. Jos tarvittavan tuen määrää vielä mietitään eikä luokkamuoito ole selvillä, oppilaan lähikoululta pyritään lähettämään palaveriin pienluokan erityisluokanopettaja tai erityisopettaja ja tarvittaessa rehtori/apulaisrehtori.

Tammi-helmikuu	<ul style="list-style-type: none"> • Erityisopettajat käyvät tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan havainnoimassa lasta hänen päiväkotiarjessaan ja auttavat pedagogisen selvityksen laatimisessa luokkamuodon määrittämisen (tai oppiaineiden yksilöllistämisten) osalta. • Pedagoginen selvitys ja Suositus erityiseen tukeen-lomake, jossa on kirjattuna suositus siirtymisestä KEO tai KYO luokille, toimitetaan viikon 10 loppuun mennessä oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille.
Maaliskuu	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaiden asiat käsitellään perusopetuksen oppimisen tuen moniammatillisessa työryhmässä. Työryhmä kokoontuu maaliskuussa ja käy läpi Alhoniityn KEO/KYO ryhmiin, Rajasalmen kouluun sekä koulujen pienluokille sijoittuvat oppilaat. • Oppilaan vastaanottavan koulun rehtori tai oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori ilmoittaa huoltajille työryhmässä päädytyt tulokset ja vastaa mahdollisiin kysymyksiin tuen järjestämisestä.

Liitteessä 3 on vuosikello ja tarkempi kuvaus erityisopetuksen luokille siirtymisestä.

c. KEO- JA KYO- LUOKKAAN sekä RAJASALMEN KOULUUN OHJAUTUVAT 2.-9. LUOKKALAISET

Jos erityisen tuen 2.-9. -luokan oppilaalle ei omassa koulussa pienluokan tuki riitä, hänelle voidaan miettiä opetusta KEO- tai KYO- luokalta Alhoniityn koulussa. KEO:ssa ja KYO:ssa aloitetaan opiskelu pääsääntöisesti uuden syyslukukauden alkaessa. Vahvemman tuen tarpeesta pitää keskustella oppilaan huoltajien kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lähettävän koulun erityisluokanopettaja (tai rehtori) konsultoi Alhoniityn koulun konsultoivia erityisopettajia, jotta voidaan selvittää tarjolla olevan tuen vaihtoehtoja. Alhoniityn koulun konsultoivat erityisopettajat arvioivat oppilaan tuen tarvetta esim. havainnoimalla kyseistä oppilasta tämän kouluarjessa.

KEO- ja KYO -luokalle siirtymisen valmistelemiseksi pidetään moniammatillinen palaveri, jonka jälkeen oppilaan asiakirjat (oppilastietojen koontilomake, pedagoginen selvitys ja suositus erityiseen tukeen) toimitetaan viikon 10 loppuun mennessä oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille valmisteltavaksi oppimisen tuen työryhmää varten. Seuraavana syksynä KEO:ssa, KYO:ssa tai Rajasalmissa aloittavien oppilaiden opetusryhmiä arvioidaan ja valmistellaan maaliskuun alussa oppimisen tuen työryhmässä. Valmistelun jälkeen koordinaattori toimittaa asiakirjat oppilaan lähettäneen koulun rehtorille, joka tekee erityisen tuen päätöksen. Ks. tarkemmin liite 3.

Vahvemman tuen tarpeen ilmetessä keskellä lukuvuotta, kun KEO/KYO luokan tuki todetaan oppilaalle tarpeelliseksi, keskustellaan huoltajien kanssa sekä selvitetään Alhoniityn koulun rehtorilta mahdollisten vapaiden oppilaspaikkojen tilannetta. Tämän jälkeen konsultoidaan tarvittaessa oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattoria, mutta ennen

kaikkea pyydetään Alhoniityn koulun konsultoivan erityisopettajan konsultaatiota. Jos koulupaikan vaihtaminen on mahdollista, tehdään pedagoginen selvitys yhteistyössä huoltajien kanssa (yhteishuoltajuudessa huolehditaan myös sen huoltajan osallisuudesta, jonka luona oppilas ei asu) ja järjestetään moniammatillinen palaveri. Palaveri pidetään lähettävän koulun, Alhoniityn koulun rehtorin/erityisopettajien, huoltajien ja opiskelu-huollon/hoitotahon kanssa. Jos vapaita paikkoja ei sillä hetkellä ole, oppilas voi jonottaa vapautuvaa paikkaa ja mahdollisten jonossa olevien tuen tarpeita arvioidaan moniammatillisesti, jotta paikka voidaan osoittaa siitä eniten hyötyvälle. Kun paikka vapautuu, tehdään oppilaan siirtäminen yhteistyössä Alhoniityn rehtorin ja oppilaan erityisen tuen päätöksen tekee lähettävän koulun rehtori. Tarkka ohjeistus ja vuosikello erityisluokille ohjautumiseksi on saatavilla tämän asiakirjan liitteessä 3 sekä liitteessä 1 on ohjeistus erityisen tuen päätöksen tekemisestä.

d. KEO/KYO/TAO OPPILAIKEN KULJETUSJÄRJESTELYT

Koulukuljetuksesta ei tehdä erillistä päätöstä, vaan koulukuljetus järjestetään koulun kautta koulupsykologin tai koululääkärin lausunnolla. Jos kuljetusta ei voida myöntää, Alhoniityn koulun rehtori tekee asiasta kielteisen päätöksen.

5.3. NOSTE-luokka

Noste-luokka on 1.-6. luokkien vaativan monialaisen tuen pienryhmä, jossa tarjotaan tukea erityisessä tuessa olevalle käyttäytymisen ja tunne-elämän haasteiden kanssa kamppailevalle oppilaalle, kun kaikki oman koulun tuen keinot on käytetty monipuolisesti (esim. integraatioiden purkaminen, valvottu välitunti, opiskelu pienluokassa, koulupäivän lyhentäminen, alkuopetusoppilaan kohdalla iltapäiväkerhosta luopuminen, ohjaajaresurssin lisääminen) ja todettu riittämättömiksi. Noste-luokan erityisluokanopettajaa on myös hyvissä ajoin konsultoitu sekä oppilaan asioista keskusteltu opiskeluhuollon henkilöstön kanssa ja on pidetty yksilöllisen opiskeluhuollon palaveri. Koulun ulkopuolista tukea on myös kartoitettu ja käytetty. Noste-luokan tavoite on toimia kuntoutuksellisesti oppilaan tukena.

Nosteelle siirtymistä pohdittaessa tarkistetaan Noste-prosessista (ks. tämän asiakirjan liite 4), onko kaikki keinot oppilaan tukemiseksi käytetty. Noste-luokasta vaihtoehtona on myös keskusteltu moniammatillisesti sekä huoltajien kanssa. Sen jälkeen otetaan yhteyttä oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattoriin ja Noste-luokan erityisluokanopettaja kutsutaan havainnoimaan oppilasta hänen omaan luokkaansa. Jos oppilaan tuen tarve edellyttää Noste-luokassa opiskelua, Nosteelle siirtymistä varten oppilaalle tehdään pedagoginen selvitys, joka käsitellään lähettävän koulun yksilöllisessä opiskeluhoitoryhmässä tai pedagogisessa tiimissä moniammatillisesti. Siirtymisen on tärkeä tapahtua hyvässä yhteisymmärryksessä oppilaan huoltajien kanssa onnistuneen siirron takaamiseksi. Pedagoginen selvitys toimitetaan Harjuniityn koulun rehtorille, joka käsittelee selvityksen Noste-tiimissä. Tarvittaessa oppilaan erityisluokanopettaja esittelee asian Noste-tiimille.

Noste-tiimi, johon kuuluvat Harjuniityn koulun rehtori, koulukuraattori, koulupsykologi ja Nosteen erityisluokanopettaja, oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori sekä edustaja lapsiperhepalveluista tai lastensuojelusta, kokoontuu neljä kertaa vuodessa arvioidaan Noste-luokan tilannetta. Tiimi tekee päätöksen uusien oppilaiden ottamisesta, mutta oppilaan lähettävän koulun rehtori tekee oppilaan erityisen tuen päätöksen.

Kriisitilanteissa luokalle voi siirtyä pitkin vuotta oppilaspaikkojen vapautumisen mukaan, mutta pääosin kuitenkin syyslukukauden alussa, syysloman jälkeen, joululoman jälkeen tai hiihtoloman jälkeen. Nosteelle ohjautuminen tapahtuu aina Nosteen opettajan sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorin sekä Noste-tiimin kautta. Noste-luokalle siirtymisestä on tehty syyskuussa 2022 tarkempi ohjeistus, Noste-prosessi, joka on liitteessä 4.

Polku Nosteelle seuraavalla sivulla.

Polku Nosteelle
Oppilaalle erityinen tuki
Pienluokan tuki
Yhteydenotto oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattoriin, Nosteen opettajan konsultointi ja havainnointi oppilaan kotiluokassa
Yksilöllinen opiskeluhoitopalaveri
Pedagoginen selvitys
Käsittely Noste-tiimissä (kokoontuu 4krt lukuvuodessa)
Erityisen tuen päivitys, siirron valmistelu ja aikataulun tekeminen
Seurantapalaverit lähettävän koulun kanssa sovitus

5.4. ITU1 intensiivisen tuen luokka

Nokian intensiivisen tuen luokka ITU1 toimii koko kaupungin yhteisenä pienluokkana. **ITU1-luokka on suunnattu pääosin 8.-9.lk erityisen tuen oppilaille, joiden käyttäytymisessä on haasteita ja koulunkäynnissä tarvitaan vaativaa monialaista tukea.**

Intensiivisen tuen luokka on Nokian kaupungin järjestämää perusopetusta ja opetuksessa noudatetaan yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Jokaiselle ITU1-luokan oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opiskelun järjestämisen suunnitelma HOJKS. Intensiivisen tuen ryhmässä opettajana on erityisopettaja ja hänen työparinaan toimii ohjaaja. Opiskeluun voidaan sisällyttää myös työharjoittelua. Hallinnoivana kouluna toimii Nokianvirran koulu. ITU1 opetuksen tilat ovat Silta-kampuksella. Luokalle siirtymisestä päätetään moniammatillisessa ryhmässä, joka esiteltä ITU-luokkien esittelyn jälkeen tässä asiakirjassa. ITU1-luokassa noudatetaan Nokian kaupungin perusopetuksen työ- ja loma-aikoja.

ITU1-luokalle siirtymisen edellytykset ja vaiheet eli ITU-prosessi on kuvattu tämän asiakirjan liitteessä 4b.

5.5. ITU2 intensiivisen tuen luokka

Nokian intensiivisen tuen luokka ITU2 toimii koko kaupungin yhteisenä pienluokkana. ITU2 on suunnattu pääosin 8.-9.lk erityisen tuen oppilaille, joiden psyykkisessä voinnissa ja koulunkäynnissä tarvitaan vaativaa monialaista tukea, ja joilla on ollut vaikeuksia tulla kouluun. Intensiivisen tuen luokka on Nokian kaupungin järjestämää perusopetusta ja opetuksessa noudatetaan yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Jokaiselle ITU-luokan oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS. Intensiivisen tuen luokassa opettaa erityisluokanopettaja ja hänen työparinaan toimii erityisohjaaja, joka on koulutukseltaan psykiatrinen sairaanhoitaja. Opiskelu voidaan räätälöidä yksilöllisesti psyykkistä vointia tukevaksi. Hallinnoivana kouluna toimii Emäkosken koulu ja opetus tapahtuu Emäkosken koulun tiloissa. Luokalle siirtymisestä päätetään moniammatillisessa ryhmässä, joka esiteltä ITU-luokkien esittelyn jälkeen tässä asiakirjassa. ITU-luokassa noudatetaan Nokian kaupungin perusopetuksen työ- ja loma-aikoja.

ITU2-luokalle siirtymisen edellytykset ja vaiheet eli ITU-prosessi on kuvattu tämän asiakirjan liitteessä 4b.

**INTENSIIVINEN TUKI ON-
NISTUU PARHAITEN,
KUN SE RAKENNETAAN
HYVÄSSÄ YHTEISYMMÄ-
RYKSESSÄ OPPILAAN
HUOLTAJAN KANSSA.**

5.6. ITU-ohjausryhmä

Molemmille ITU luokille siirrytään vain ITU-ohjausryhmän kautta, johon osallistuvat ITU-luokkien opettajat, yläkoulujen koulukuraattorit, edustaja lapsiperheiden palveluista tai lastensuojelusta, ITU-koordinaattori sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori. Lähettävän koulun koulukuraattori (tarvittaessa myös erityisopettaja) esittelee oppilaan tilanteen ITU-ohjausryhmän kokouksessa, jossa arvioidaan oppilaan mahdollisuus siirtyä opiskelemaan ITU1- tai ITU2-luokassa.

Ohjausryhmä arvioi moniammatillisesti jokaisen oppilaan yksilöllisiä tuen tarpeita sekä ITU-luokkien mahdollisuutta tukea oppilaan koulunkäyntiä.

Oppilasvalinnoista päättää lopullisesti rehtoriryhmä, johon kuuluvat yläkoulujen rehtorit, johtava rehtori ja ITU-koordinaattori.

6. PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei oppilaan vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle oppilaalle annettavassa esiopetuksessa kestää yhden tai (joskus kaksi) vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.)

Kun oppilaalle suositellaan pidennettyä oppivelvollisuutta, tehdään hänelle pedagoginen selvitys ja suositus erityiseen tukeen siirtymisestä. Näiden perusteella varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevan oppilaan erityisen tuen päätöksen ja päätöksen pidentystä oppivelvollisuudesta tekee varhaiskasvatuksen johtaja. Pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla kertaa tehtävän erityisen tuen ensikertaisen päätöksen perusteluina tulee olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto.

Päätös pidentystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus esiopetukseen alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua. (Esiopetuksen opetussuunnitelma perusteet 2014.) Varhaiskasvatuksessa tehty erityisen tuen päätös päivitetään ennen koulun alkua ja siitä tehdään uusi päätös, sillä oppilaan tuleva koulupaikka päätetään osana erityisen tuen päätöstä. Päätös uusitaan myös, jos muutoksia tapahtuu lapsen tarvitsemisessa apuvälineissä tai avustaja- ja tulkitsen palveluissa. Jos oppilas siirtyy lähikouluun, erityisen tuen päätöksen tekee lähikoulun rehtori sitten, kun oppilas on siirtynyt hänen koulunsa oppilaaksi. Mikäli opetus järjestetään muualla kuin lähikoulussa, tekee vastaanottavan koulun rehtori erityisen tuen päätöksen.

Huoltajat päättävät 5-vuotiaan lapsen oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen osallistumisesta. Tällöin esiopetus järjestetään varhaiskasvatuksessa ryhmän muun toiminnan yhteydessä. Lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS. HOJKS toimii tiedonsiirron välineenä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Jos päätös pidentystä oppivelvollisuudesta on jäänyt tekemättä tai lapsen tilanne muuttuu esiopetuksen aikana, voidaan päätös poikkeuksellisesti tehdä myöhemminkin. Tällöin oppivelvollisuus ei voi enää pidentyä, mutta päätös vaikuttaa oppilaan opetusryhmän kokoon.

6.1. Pidennetty oppivelvollisuus ja ryhmäkoko

Perusopetusasetuksessa on säädetty pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaita koskevat ryhmäkoot. Niistä ei voida poiketa edes tilapäisesti. Jos esimerkiksi pidennettyä oppivelvollisuutta suorittava oppilas integroidaan yleisopetuksen ryhmään, 20 oppilaan enimmäisryhmäkoko noudatetaan kaikilla oppitunneilla. Ryhmäkosäännökset koskevat myös esiopetusta. Samanaikaisopetuksessa tilanteessa, jossa luokassa on kaksi opettajaa, laskeaan oppilaat kahden opettajan oppilaiksi, näin ollen tällaisen ryhmän yhteiskoko voi olla säädettyä suurempi.

Erityisen tuen ja pidennetyn oppivelvollisuuden päätösten tulee aina perustua tapauskohtaiseen harkintaan. Päätöstä pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä ei voi tehdä esimerkiksi sen vuoksi, että ryhmäkoko muuten ylittäisi säädetyn. Opetuksen järjestäjä ei voi kategorisesti päättää, että jonkin diagnoosin saaneiden oppilaiden, esimerkiksi lievästi kehitysvammaisten, opetus järjestetään aina yksilöidyssä koulussa, luokassa tai tietyssä esiopetusryhmässä vaan päätös opetuspaikasta harkitaan yksilökohtaisesti erityisen tuen päätöksen yhteydessä.

6.2. Pidennetyn oppivelvollisuuden purkaminen

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jos oppilas ei enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Päätöksen tekee varhaiskasvatuksen oppilaalle varhaiskasvatuksen johtaja ja perusopetuksen oppilaalle johtava rehtori. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä voidaan tehdä, vaikka oppilas saisi sen jälkeen edelleen erityistä tukea. Päätös tehdään aina oppilaan edun ja tarpeiden perusteella, ei esimerkiksi sen vuoksi, että oppilasryhmät saadaan paremmin muodostettua. Jos erityisen tuen antamisen lopettamisesta tehdään päätös, samalla tehdään päätös myös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä.

7. TUEN OPPILAIKEN SIIRTYMÄT NIVELVAIHEISSA

Oppilaan onnistunut koulupolku vaatii huoltajien, varhaiskasvatuksen ja koulun ammattilaisten huolellista ja mahdollisimman saumatonta **yhteistyötä** kaikissa nivelkohdissa. **Hyvä tiedonkulku ja tarvittaessa siirto saattaen-vaihtaen** lisää oppilaan turvallisuuden tunnetta ja luottamusta saamaansa tukeen sekä vähentää turhaa päällekkäistä työtä oppilaan kanssa työskenteleviltä aikuisilta.

7.1. Pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavien lasten siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Kun lapsen esiopetus on osa oppivelvollisuutta, päivitetään ensimmäisenä esiopetusvuonna laadittu HOJKS. HOJKSin laatimisessa huomioidaan sekä esiopetuksen että varhaiskasvatuksen tuen hallintopäätökset.

Kehitysvammaisille lapsille, jotka siirtyvät 6- vuotiaana esiopetukseen koulun erityisluokkaan, tehdään keväällä uusi pedagoginen selvitys ja suositus erityisen tuen päätöksen sisällöstä. Tulevasta esiopetussijoituksesta tehdään esitys moniammatillisessa palaverissa, jossa on mukana erityisopettajat varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta. Esitys lähetetään viimeistään viikon 10 loppuun mennessä oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille, joka toimittaa asiakirjat perusopetuksen tuen koordinaatioryhmälle.

7.2. Pedagogisessa tuessa olevien oppilaiden siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Esiopetukseen siirtyvän lapsen kevään vasukeskustelussa arvioidaan lapsen vasun toteutumista. Varhaiskasvatuksessa oleville lapsille esiopetuksen oppimissuunnitelman laatiminen aloitetaan keväällä ennen esiopetukseen siirtymistä. Varhaiskasvatuksen opettaja arvioi yhdessä huoltajan kanssa lapsen osallisuus huomioiden lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden toteutumista ja tuen vaikuttavuutta sekä kirjaa lapsen vahvuudet,

tuen tarpeet ja varhaiskasvatuksessa toimiviksi todetut pedagogiset ratkaisut lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan (leops). Oppimissuunnitelma toimii tiedonsiirron väliinään varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sen siirtämiseen pyydetään huoltajan lupa. Mikäli lapsella ei ole päätöstä tehostetusta tai erityisestä tuesta, mutta hänellä on hallintopäätös tukipalveluista, siirretään oppimissuunnitelman lisäksi hallintopäätös esiopetukseen. Pedagogisiin asiakirjoihin kirjataan erityisesti tuen toteuttamiseen ja vaikuttavuuteen liittyvät tekijät.

Mikäli esiopetukseen siirtyvällä lapsella on varhaiskasvatuksessa tehostettu tuki, lapsen tiedonsiirto kirjataan pedagogiseen arvioon. Pedagoginen arvio laaditaan valmiiksi syksyllä esiopetuksen alkaessa yhteistyössä opiskeluhoillon henkilöstön ja huoltajien kanssa. Mikäli lapsi osallistuu esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen, siirretään lisäksi hallintopäätös varhaiskasvatuksen tuesta.

Mikäli esiopetukseen siirtyvällä lapsella on varhaiskasvatuksessa erityinen tuki, lapsen tiedonsiirto kirjataan pedagogiseen selvitykseen. Pedagoginen selvitys laaditaan valmiiksi syksyllä esiopetuksen alkaessa yhteistyössä opiskeluhoillon henkilöstön ja huoltajien kanssa. Mikäli lapsi osallistuu esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen, siirretään lisäksi hallintopäätös varhaiskasvatuksen tuesta.

Esiopetuksen erityisen tuen päätös voidaan tehdä keväällä ennen esiopetuksen alkamista ilman pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen esiopetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Tällöin esiopetukseen siirretään pedagoginen selvitys ja hallintopäätös erityisestä tuesta esiopetusta varten sekä lapsen osallistuessa täydentävään varhaiskasvatukseen, hallintopäätös varhaiskasvatuksen tuesta. Hallintopäätöksen esiopetuksen erityisestä tuesta tekee varhaiskasvatuksen johtaja.

Jos lapsen tuki muuttuu varhaiskasvatuksessa aiemmin tehdystä päätöksestä ja lapsen varhaiskasvatuksen tarve esiopetuksessa jatkuu, tehdään uusi hallintopäätös esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta varten. Lapsen varhaiskasvatuksen tuen tarpeen päättyessä, tehdään hallintopäätös tuen päättämisestä.

Jos huoltaja ei anna lupaa tietojen siirtämiseen, siirretään ainoastaan esiopetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot (Ks. varhaiskasvatusturvelaki 540/2018, 41§). Ajantasainen hallintopäätös siirretään aina. Perhepäivähoidosta ja muista päiväkodeista siirtyvien lasten oppimissuunnitelmat toimitetaan toukokuun puoliväliin mennessä päiväkoittiin, jossa lapsi aloittaa kaksivuotisen esiopetuksen. Esiopetusryhmään tulevien lasten oppimissuunnitelmat käydään läpi tulevan esiopetusryhmän kartoittamiseksi.

7.3. Esioppilaan tuen tarpeiden arviointi

Yhteistyö lähikoulun erityisopettajan ja koulupsykologin kanssa aloitetaan esiopetussyyn aikana. Jos lapsen tuen tarpeiden määrittäminen tarvitsee lisäselvityksiä, voidaan huoltajien kanssa sopia tarkemmasta arvioinnista. Arvioinnin aikana esimerkiksi lähikoulun erityisopettaja tai Alhoniityn koulun konsultoiva erityisopettaja osallistuu havainnoiden esiopetusryhmän toimintaan tutustuakseen lapseen ja arvioidakseen opetuksen järjestämistä koulussa. Tarpeen mukaan koulupsykologi kartoittaa tarkemmin lapsen tilannetta. Huoltajat voivat myös käydä tutustumassa eri kouluvaihtoehtoihin. Arvioinnin jälkeen voidaan pitää moniammatillinen palaveri, jossa keskustellaan lapsen koulupolusta, josta tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

Jos koulunaloittavan lapsen suomenkielentaito on suppea, on tärkeää miettiä hänen koulupolkuun moniammatillisesti. Tarvittaessa lapsi aloittaa valmistavalla opetuksella integroituna yleisopetuksessa.

7.4. Tehostettua tai erityistä tukea saavan esioppilaan tukitoimien selvitys

Mikäli tehostettua tai erityistä tukea saavan lapsen kohdalla mietitään, onko tukitoimien toteutuminen yleisopetuksen luokassa tai omassa lähikoulussa riittävää, pidetään tammihelmikuun aikana moniammatillinen palaveri. Palaveriin osallistuvat lapsen huoltajat, varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, lähikoulun erityisopettaja ja koulupsykologi (tai vastaavasti joku muu opiskeluhuollon jäsen) sekä tarvittaessa muita lapsen tuen tarpeen arviointiin osallistuvia henkilöitä. Palaverin kokoonpanosta päätetään lapsikohtaisesti. Palaverissa käydään läpi lapsen tuen tarpeet, arvioidaan tuen järjestämisen mahdollisuuksia lähikoulun yleisopetuksen luokassa sekä suunnitellaan esiopetuksen tukitoimien toteuttamista kevään aikana. Tarvittaessa keskustellaan luokkamutoisen erityisopetuksen tarpeesta opetuksen järjestämiseksi.

Palaverin yhteydessä laaditaan tai päivitetään pedagoginen arvio tai selvitys, jossa määritellään lapsen tuen tarpeet koulun aloituksen näkökulmasta. Erityisen tuen oppilaan pedagogisen selvityksen lisäksi laaditaan lomake ”Suositus erityiseen tukeen”, johon kirjaetaan suositus oppilaan koulunaloituspaikasta ja siihen tulee saada huoltajien allekirjoitukset. Lapsen huoltajien kanssa on tärkeää päästä yhteisymmärrykseen tulevasta koulupaikasta. Tarvittaessa opetuksen järjestäjä kuitenkin päättää opetuspaikasta. Tarkempi selvitys pienluokille ja erityisluokille siirtymisistä on liitteessä 3.

Mikäli tuen tarve edellyttää opiskelua perusopetuksen pienluokassa, pedagoginen arvio tai selvitys toimitetaan viikon 10 loppuun mennessä oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille, joka toimittaa asiakirjat perusopetuksen oppimisen tuen moniammatilliselle työryhmälle. Työryhmä kartoittaa lapsen koulunaloitusta parhaiten tukevan koulupaikan pedagogisen arvion tai selvityksen mukaisesti.

7.5. Pedagogisessa tuessa olevien oppilaiden siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen

Jos lapsella on tehostettu tai erityinen tuki, siirtymä esiopetuksesta ensimmäiselle luokalle toteutetaan suunnitelmallisesti yhteistyössä huoltajien, esiopetuksen ja alkuopetuksen kanssa tukitoimien jatkuvuuden takaamiseksi. Esiopetuksessa lapselle tehdään esiopetuksen oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) erityisen tuen aikana. Mikäli lapsi siirtyy omaan lähikouluun yleisopetuksen luokkaan ja tuen järjestäminen säilyy ennallaan, päivitetään kevätlukukauden aikana pedagoginen arvio tarvittavin osin. Erityisen tuen oppilaan pedagoginen selvitys päivitetään, sillä oppilaalle tehdään uusi erityisen tuen päätös opetusryhmän muuttumisen vuoksi.

Pedagogisten asiakirjojen kopiot toimitetaan huhtikuun puoleen väliin mennessä tulevan koulun rehtorille. Niiden oppilaiden asiakirjojen kopioita ei tarvitse lähettää, joille on tarjottu muun kuin lähikoulun tukea, sillä nämä asiakirjat on toimitettu maaliskuussa oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille, joka huolehtii asiakirjat oikeisiin kouluihin. Lisäksi oppilaan tulevaan kouluun lähetetään huhtikuun puoleen väliin mennessä oppilaiden tiedonsiirtolomakkeet. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto siirretään kouluun opetuksen järjestämisen suunnittelun vuoksi. Tämä on mahdollista tehdä myös, vaikka huoltajat vastustaisivat tietojen siirtoa (POL §40). Alkuperäiset asiakirjat arkistoidaan esiopetusyksikössä. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen liittyviä asiakirjoja ei siirretä kouluun.

Maaliskuun aikana kokoontuu oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorin kokoama perusopetuksen oppimisen tuen moniammatillinen työryhmä, jossa on mukana Alhoniityn koulun rehtori sekä opiskeluhuollon henkilökuntaa ja erityisopetuksen edustajia varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta. Tämä työryhmä käy läpi ne esiopetuksesta perusopetukseen siirtyvät oppilaat, jotka mahdollisesti sijoittuvat pienluokille tai Alhoniityn / Rajasalmen koulun vaativan erityisen tuen luokkiin. Pienluokille sijoitetaan ensisijaisesti erityisen tuen oppilaat, mutta tehostetun tuen oppilailla on pienluokkapaikkaan yhtäläinen oikeus.

7.6. Perusopetuksen oppimisen tuen moniammatillinen työryhmä

Maaliskuun aikana (vko 11) kokoontuu oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorin kokoama ja koolle kutsuma moniammatillinen työryhmä, jossa on koordinaattorin lisäksi Alhoniityn koulun rehtori, alakoulujen koulupsykologit ja Alhoniityn koulun konsultoivat erityisopettajat. Tämä työryhmä käy läpi ne esiopetuksesta perusopetukseen siirtyvät oppilaat, jotka mahdollisesti sijoittuvat pienluokille tai Alhoniityn ja Rajasalmen koulun luokkiin. 1.-2.-luokkien pienluokille voidaan sijoittaa sekä tehostetun että erityisen tuen oppilaita, mutta Alhoniityn koulun erityisluokkiin vain erityisen tuen oppilaita.

Sama työryhmä päättää myös seuraavaan syksyn osalta 2.-9.-luokkien aloittavat KEO- ja KYO-luokkien sekä Rajasalmen koulun oppilaat.

7.7. Opiskeluhooltoon liittyvä yhteistyö oppilaan siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen

Opiskeluhooltoon liittyvien tietojen siirtäminen edellyttää huoltajan antamaa yksilöityä kirjallista tiedonsiirtolupaa. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan kuitenkin siirtää ilman huoltajan lupaa. Jos huoltajan kanssa sovitaan, että asian hoitaminen jatkuu koulussa ja jatkossa asian hoidossa ovat mukana koulun työntekijät, heille voi opiskeluhoollollisia tietoja välittää. Opiskeluhoollollisissa asioissa järjestetään tarvittaessa erillinen opiskeluhooltopalaveri, jossa huoltaja on mukana. Opiskeluhooltokertomukseen kirjataan tiedot, jotka kouluun on siirretty.

7.8. Tiedonsiirto esiopetuksesta alakouluun

Esiopetuksessa olleiden muiden kuin tuen oppilaiden tiedot tulevaan kouluun siirretään ensisijaisesti tiedonsiirtolomakkeella mahdollisessa luokkakohtaisessa tiedonsiirtopalaverissa. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto siirretään kouluun opetuksen järjestämisen suunnittelun vuoksi. Tämä on mahdollista tehdä, vaikka vanhemmat vastustaisivat tiedon siirtoa (POL §40). Alkuperäiset asiakirjat arkistoidaan esiopetussyksikössä.

Kun tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevan lapsen tuleva koulupaikka on tiedossa, järjestetään kevään aikana tarvittaessa tiedonsiirtopalaveri. Palaveriin osallistuvat lapsen huoltajat, varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, tuleva luokanopettaja, erityisluokanopettaja tai osa-aikaista erityisopetusta antava erityisopettaja. Lisäksi palaveriin kutsutaan tarpeen mukaan muita lapsen kasvun ja oppimisen tuen järjestämiseen osallistuvia asiantuntijoita.

Tuen oppilaiden tiedot siirretään mahdollisen tiedonsiirtolomakkeen lisäksi oppilaan tuen asiakirjoilla (kopiot seuraavista asiakirjoista: pedagoginen arvio, oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana, pedagoginen selvitys, HOJKS) tiedonsiirtopalaverissa tai muussa palaverissa. Lähikouluun yleisopetukseen menevien yleisen ja tehostetun tuen oppilaiden pedagogisten asiakirjojen kopiot sekä lähikouluun yleisopetuksen luokalle siirtyvän erityisen tuen oppilaan asiakirjojen kopiot (HOJKS ja pedagoginen selvitys) ja lisäksi mahdolliset oppilaiden tiedonsiirtolomakkeet toimitetaan huhtikuun puoleen väliin mennessä tulevan koulun rehtorille, joka toimittaa asiakirjat tulevalle 1.luokan opettajalle. Mikäli erityisen tuen oppilas menee lähikoulun yleisopetuksen luokkaan, lähikoulun rehtori tekee hänen asiakirjojensa perusteella hänelle erityisen tuen päätöksen koulun aloitukseen mennessä.

7.9. Tukea saavien oppilaiden siirtyminen alakoulusta yläkouluun

Erityisen tuen oppilaiden erityisen tuen päätös tarkistetaan aina 6.luokan aikana, viimeistään keväällä ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä. Erityisen tue päätös tarkistetaan myös aina, kun opetuksen järjestämistavoissa tai -paikoissa tapahtuu muutos.

Tuen oppilaat ovat mukana kaikille siirtyville oppilaille yhteisessä nivelvaiheprosessissa (ks. liite 6), johon kuuluvat nivelvaiheen tiedonsiirto (opetuksen järjestämisen kannalta oleellisen tiedon siirtäminen POL §41) ja mm. vanhempainillat/tutustumisillat, haku painotusluokille, opon, kuraattorin ja tukioppilaiden mahdolliset vierailut kuutosluokissa, yläkoulun tutustumispäivä ja ryhmäytymiset.

Tehostettua ja erityistä tukea saavien oppilaiden asioista järjestetään tarvittaessa oppilaskohtaiset siirtopalaverit, joihin osallistuvat huoltaja, oppilas, luokanopettaja, tarvittaessa alakoulun erityisopettaja sekä aina yläkoulusta tuleva luokanohjaaja (luokanvalvoja) ja/tai erityisopettaja / opinto-ohjaaja ja tarvittaessa yläkoulun koulukuraattori.

Rehtorit siirtävät kesällä oppilaiden tuen paperit yläkouluille. Tukitoimien historia sähköisine lomakkeineen siirtyy oppilaan Wilmassa automaattisesti seuraavaan kouluun.

7.10. Tuen oppilaiden siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle

Tukea saava oppilas kulkee pääosin samanlaista ohjauspolkua muiden oppilaiden kanssa. Viimeistään kahdeksannen vuoden keväällä opinto-ohjaaja osallistuu oppilaan HOJKS-palaveriin (tarvittaessa jo aiemminkin), jossa lisäksi tarkistetaan tarvetta mahdolliselle koulupsykologin arviolle jatko-opintojen suunnittelun tueksi sekä kuntoutusraihakemusta varten.

Yhdeksannen luokan syksyllä HOJKS-palaverin yhteydessä suunnitellaan erityisen tuen oppilaan jatko-opintoja. Tällöin myös kartoitetaan tarvetta harkinnanvaraisen haun käytölle. Ennen yhteishakua tammi-helmikuussa opinto-ohjaaja ja erityisopettaja tekevät ja

kasaavat tarvittavat lausunnot harkinnanvaraista hakua varten. Helmi-maaliskuussa tehdään yhteishaku, jossa oppilas voi hakeutua ammatilliseen-, lukio- tai valmentavaan koulutukseen. Tuen piirissä olevan oppilaan kanssa voidaan myös hakea vaativana erityisenä tukena järjestettävään ammatilliseen koulutukseen tai ammattiopistojen TUVA/TELMA-koulutuksiin.

Kesäkuussa tulosten selvittyä oppilaanohjaajat tavoittavat omat oppilaansa. Yhteyttä otetaan niihin oppilaisiin, jotka ovat jääneet ilman koulupaikkaa sekä niihin oppilaisiin, jotka eivät ole saaneet ensimmäisten hakutoiveidensa mukaista opiskelupaikkaa. Oppilaiden kanssa sovitaan jatkotoimenpiteistä ja tarvittaessa kutsutaan huoltajan kanssa tapaamiseen. Ennen kesälomille jäämistä oppilaanohjaajilla on tieto omien oppilaidensa jatkosta. Viimeistään syksyllä järjestetään tiedonsiirto peruskoulusta toiselle asteelle. Tiedonsiirto tapahtuu joko perusopetuksen ja toisen asteen edustajien tapaamisena tai siirtodokumenttien välityksellä.

Nokian perusopetuksen opinto-ohjaajat ovat tehneet prosessikaavion oppivelvollisen siirtymästä toiselle asteelle, joka on saatavilla tämän asiakirjan liitteestä 6, Nokian perusopetuksen opinto-ohjaajilta ja erityisopettajien Google Drivesta. Kaaviossa on tarkemmin selvitetty siirtymävaiheen prosessia.

8. TYÖNJAKO JÄRJESTETTÄESSÄ OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

Luokanopettaja/luokanohjaaja (luokanvalvoja) vastaa oppilaan pedagogisen tuen tarpeiden kartoittamisesta, omalta osaltaan niiden toteuttamisesta ja tukijärjestelyjen koordinoinnista. Luokanopettaja/luokanohjaaja ovat keskeisiä henkilöitä nivelvaiheen tiedonsiirrossa.

Luokanopettaja

- pitää yhteyttä huoltajiin (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) oppilaan koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvissä asioissa
- ottaa puheeksi huolensa huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) kanssa mahdollisimman varhain
- esittelee luokkansa tuen tarpeisiin liittyvät asiat ja asiakirjat pedagogisessa tiimissä
- kokeilee järjestelmällisesti yleisen tuen tukimuotoja esim. tukitoimien vinkkilistan avulla tai ADHD-polkuun liittyvän tukitoimien arvioinnin lomakkeen avulla ja kirjaa niitä Wilman tukivälilehdelle

- konsultoi tarvittaessa erityisopettajaa tukijärjestelyistä ja pedagogisten asiakirjojen laatimisesta
- tekee tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä oppilaan tukitoimien järjestämisessä
- laatii tarvittaessa seuraavat asiakirjat:
 - laatii pedagogisen arvion / pedagogisen selvityksen, pyytää huoltajilta (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) kommentit ja allekirjoitukset Suositus erityiseen tukeen -lomakkeeseen ja esittelee sen pedagogisessa tiimissä
 - pedagogisen tiimin päätöksen mukaisesti laatii yhdessä oppilaan ja huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) kanssa yleisen tai tehostetun tuen oppimissuunnitelman tai HOJKSin
- vastaa oman luokkansa oppilaiden HOJKS:ien suunnittelusta ja vastaa omalta osaltaan HOJKS:iin kirjattujen tavoitteiden mukaisesta tuesta yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa
- huolehtii, että muut hänen luokkaansa opettavat opettajat ovat tietoisia oppilaidensa tuen tarpeista
- on vastuussa luokkansa oppilaiden osalta pedagogisten asiakirjojen (oppimissuunnitelma/HOJKS) päivittämisestä syyslomaan mennessä
- arvioi tukitoimien riittävyttä ja tavoitteiden toteutumista toukokuun loppuun mennessä yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa osallistaen oppilaan ja huoltajat (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu)
- vastaa tiedonsiirrosta nivelvaiheissa
- tarkemmat ohjeet liite 1: Kolmiportaisen tuen ohjeistus

Luokanohjaaja (luokanvalvoja)

- pitää yhteyttä huoltajiin (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) oppilaan koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvissä asioissa

- ottaa puheeksi koulussa havaitun oppilaan huolen oppilaan huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) kanssa mahdollisimman varhain
- konsultoi tarvittaessa erityisopettajaa tukijärjestelyistä ja pedagogisten asiakirjojen laatimisesta
- tekee tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä oppilaan tukitoimien järjestämisessä
- on tietoinen valvontaluokkansa oppilaiden pedagogisista asiakirjoista ja huolehtii, että hänen luokkaansa opettavat opettajat ovat tietoisia oppilaidensa tuen tarpeista sekä oppilaan tukimuodoista ja siitä, että tukikeinoja kootaan Wilman tuki -välilehdille
- kokoaa tiedot oppilaiden tuen tarpeesta eli huolehtii pedagogiseen arvioon/selvitykseen / oppimissuunnitelmaan / HOJKS:iin tarvittavien tietojen kokoamisesta, vastaa asiakirjojen laatimisesta ajallaan sekä oppilaan ja huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) osallistamisesta asiakirjojen laatimiseen
- esittelee valvontaluokkansa tuen tarpeisiin liittyvät asiat ja asiakirjat pedagogisessa tiimissä
- on vastuussa, että hänen valvontaluokkansa oppilaiden pedagogiset asiakirjat (oppimissuunnitelma/HOJKS) on päivitetty syyslomaan mennessä
- huolehtii, että oppilaan tukitoimien toteutuminen ja riittävyys arvioidaan lukuvuoden loppuun mennessä aineenopettajien ja tarvittaessa erityisopettajan kanssa yhteistyössä ja huolehtii, että oppilas ja huoltajat (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) osallistetaan tukitoimien riittävyyden arviointiin
- osallistuu tarvittaessa tiedonsiirtoon nivelvaiheissa

Aineenopettaja

- ottaa puheeksi oppilaan oppimiseen liittyvän huolensa luokanopettajan/luokanohjaajan (luokanvalvojan) ja huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) kanssa mahdollisimman varhain
- vastaa oppilaan oppimisen tuesta oman oppiaineensa osalta

- kokeilee järjestelmällisesti yleisen tuen tukimuotoja esim. tukitoimien vinkkilistan tai ADHD-polkuun liittyvän tukitoimien arvioinnin lomakkeen avulla ja kirjaa niiden toteuttamisen Wilman tuki -välilehdille
- konsultoi tarvittaessa erityisopettajaa tukijärjestelyistä ja pedagogisten asiakirjojen laatimisesta
- vastaa opettamaansa oppiaineeseen liittyen pedagogisen arvion/ selvityksen/ oppimissuunnitelman/ HOJKS:in laatimisesta, toteuttamisesta
- huolehtii syksyllä syyslomaan mennessä oman oppiaineensa osalta pedagogisten asiakirjojen (oppimissuunnitelma/HOJKS) päivittämisestä yhteistyössä luokanohjaajan (luokanvalvojan) ja laaja-alaisen erityisopettajan kanssa
- arvioi keväällä toukokuun loppuun mennessä oman oppiaineensa osalta pedagogisissa asiakirjoissa kirjattujen tukitoimien toteutumista ja riittävyttä
- tarkemmat ohjeet liite 1: Kolmiportaisen tuen ohjeistus

Osa-aikaista erityisopetusta antava laaja-alainen erityisopettaja

- vastaa oman koulunsa osa-aikaisesta erityisopetuksesta
- selvittää ja kartoittaa oppilaan tuen tarpeita laaja-alaisesti Nokian OPSin vuosikellon mukaisesti (liite 2)
- tekee yhteistyötä oppilaan muiden opettajien kanssa ja konsultoi oppilaan tuen asioissa
- on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) oppilaan tukea koskevilla asioilla
- osallistuu tarvittaessa pedagogisten asiakirjojen laatimiseen, tarkistamiseen ja arviointiin yhteistyössä luokanopettajan, luokanohjaajan (luokanvalvojan) tai aineenopettajan kanssa
- osallistuu tarvittaessa oppilaan opiskeluun liittyvään opiskeluhuollolliseen työhön
- osallistuu nivelvaiheessa tapahtuvaan tiedonsiirtoon (mm. yhteistyö esiopetuksen kanssa, havainnoinnit, palaverit ja muu tiedonsiirtotyö)
- osallistuu koulun kehittämiseen

Erityisluokanopettaja

- vastatessaan pienluokan oppilaista toimii kuten luokanopettaja tai luokanohjaaja (luokanvalvoja)
- huolehtii ja vastaa tiedonsiirrosta nivelvaiheissa

Opinto-ohjaaja

- tukee ja seuraa oppilaan koulunkäyntiä
- osallistuu tarvittaessa pedagogisten asiakirjojen laatimiseen
- vastaa oppilaan ohjauksesta uranvalinnassa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- antaa tehostettua oppilaanohjausta niille, joilla on jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyviä haasteita
- vastaa pedagogisen tiedon siirtymisestä toisen asteen oppilaitokseen
- tekee yhteistyötä oppilaan, huoltajan, luokanohjaajan (luokanvalvojan) ja oppilasta opettavien opettajien kanssa
- osallistuu tarvittaessa moniammatilliseen opiskeluhoitotyöhön koulunkäynnin tukemiseksi

Koulunkäynninohjaaja

- osallistuu oppilaan ohjaamiseen ja tukemiseen yhteistyössä opettajien kanssa
- keskustelee opettajan kanssa käytettyjen tukitoimien toimivuudesta
- voi osallistua luokanopettajan kanssa oppilaan tukeen liittyviin palavereihin

Koulukuraattori

- tukee oppilaan koulunkäyntiä yhteistyössä huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) ja opettajien kanssa
- osallistuu koulun kriisityöhön
- osallistuu yhteisöllisen opiskeluhoitokauden kautta koulun ja opetuksen kehittämiseen
- osallistuu tarvittaessa moniammatilliseen opiskeluhoitotyöhön oppilaiden koulunkäynnin tukemiseksi

- osallistuu yhteisölliseen opiskeluhooltotyöhön
- osallistuu tarvittaessa yksilölliseen opiskeluhooltotyöhön
- osallistuu tarvittaessa pedagogiseen tiimiin
- tukee oppilaita koulunkäynnin nivelvaiheissa
- työskentelee yksilötyön lisäksi myös ryhmien ja luokkien kanssa mahdollisuuksien mukaan

Koulupsykologi

- antaa opettajille ja muulle henkilökunnalle konsultaatiota oppilaan kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa
- tekee oppimisvalmiuksiin, oppimiseen, keskittymiseen, koulunkäyntiin, erilaisiin koulunkäynnin vaikeuksiin, mielenterveyteen, psykososiaalisiin tilanteisiin ja tunne-elämän vaikeuksiin liittyvää arviointia, joiden perusteella voidaan tarvittaessa suunnitella oppimisen tukitoimia
- tukee oppilaan koulunkäyntiä yhteistyössä huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) ja opettajien kanssa
- osallistuu yhteisölliseen opiskeluhooltotyöhön
- osallistuu yhteisöllisen opiskeluhoollon kautta koulun ja opetuksen kehittämiseen
- osallistuu tarvittaessa moniammatilliseen opiskeluhooltotyöhön oppilaiden koulunkäynnin tukemiseksi
- osallistuu tarvittaessa yksilölliseen opiskeluhooltotyöhön
- osallistuu tarvittaessa pedagogiseen tiimiin
- osallistuu koulun kriisityöhön
- luokkaprojektit (esim. psykologisiin teemoihin liittyvät oppitunnit)

Terveydenhoitaja

- tukee oppilaan koulunkäyntiä yhteistyössä huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistaa sen huoltajan osallisuuden, jonka luona oppilas ei asu) ja opettajien kanssa edistämällä ja tukemalla oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia
- tarjoaa psykososiaalista tukea oppilaille ja heidän perheilleen
- osallistuu koulun kriisityöhön

- osallistuu yhteisöllisen opiskeluhuollon kautta koulun ja opetuksen kehittämiseen
- osallistuu tarvittaessa moniammatilliseen opiskeluhoitotyöhön oppilaiden koulunkäynnin tukemiseksi
- osallistuu tarvittaessa yksilölliseen opiskeluhoitotyöhön
- osallistuu tarvittaessa pedagogiseen tiimiin

**MONIAMMATILLI-
NEN SUJUVA YH-
TEISTYÖ, JOKA
HUOMIOI OPPILAAN
TARPEET, ON PARAS
TIE ONNISTUNEE-
SEEN PEDAGOGI-
SEEN TUKEEN.**

9. PEDAGOGINEN TIIMI

Pedagoginen tiimi käsittelee pedagogista kolmiportaista tukea oppilaan, luokan ja koulun tasolla moniammatillisessa yhteistyössä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa. Pedagogista tiimiä johtaa rehtori tai apulaisrehtori, joka toimii tiimin koolle kutsujana. Tiimin kokoonpano ei ole pysyvä, vaan siihen kutsutaan jäseniä tarpeen ja tehtävän mukaan. Pedagogisia asioita voidaan pohtia pelkästään koulun opetushenkilöstön kesken (rehtori, oppilaan opettajat, erityisopettajat, ohjaajat) tai yhdessä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, koululääkäri). Lisäksi tiimiin voi kuulua joku muu tarvittava asiantuntija.

Pedagogista tiimiä tarvitaan silloin, kun

- arvioidaan oppilaan saaman pedagogisen tuen riittävyttä ja vaikutuksia
- pohditaan oppilaan siirtämistä tuen portaalta toiselle tai erityisluokkaan
- oppilaalla on sairaus tai muu syy, joka vaikuttaa opetuksen järjestämiseen
- arvioidaan luokka- ja koulutasoisia tukitoimia

Luokan ja koulun tasolla pedagogista tukea suunnitellaan monialaisessa yhteistyössä yhteisöllisessä opiskeluhollossa sekä pedagogisen tuen tiimissä. Pedagogisen tuen järjestämisen kautta saatua näkemystä ja asiantuntemusta hyödynnetään koulun yhteisöllisiä toimintatapoja suunniteltaessa. Yhteisöllisessä opiskeluhollossa voidaan arvioida, edistävääkö tuen rakenteet koulussa oppimista ja hyvinvointia.

PEDAGOGINEN TIIMI

- Tiimissä on vain henkilöitä, jotka opettavat tai ohjaavat oppilasta.
- Peruskokoonpano = luokanopettaja/erityisluokanopettaja/luokanohjaaja, erityisopettaja, rehtori ja/tai vararehtori/apulaisjohtaja, yläkoulussa oppilaanohjaaja.
- Tarvittaessa mukana on myös muita asiantuntijoita, kuten koulupsykologi, aineenopettaja, kuraattori tai terveydenhoitaja sekä huoltaja ja oppilas.

9.1. Pedagogisen tiimin keskeisiä periaatteita

Pedagogista tukea suunniteltaessa tehdään yhteistyötä oppilaan ja hänen huoltajiensa, opiskeluhollossa ammattihenkilöiden sekä koulun muun henkilöstön kanssa. **Pedagogisen tuen järjestäminen on perusopetuslain alaista eikä perustu oppilaan ja/tai huoltajan suostumukseen.** Ammattihenkilöstön asiantuntemuksella voidaan tehdä oppilaan tukeen liittyviä ratkaisuja huoltajan ja oppilaan vastustuksesta huolimatta, mutta aina pyritään ensin rakentamaan yhteistyöhön ja yhteisiin sopimuksiin.

Pedagoginen tiimi ei käsittele yksittäisen oppilaan opiskeluholloollisia asioita. Tarvittaessa oppilaan yksilökohtaiseen opiskeluholtoon osallistuvat ammattihenkilöt välittävät opettajalle tai rehtorille opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Tällaisia välttämättömiä tietoja voivat olla esimerkiksi oppilaan terveyteen, omaan tai toisten turvallisuuteen liittyvät seikat tai oppilaan tarve tehostettuun tai erityiseen tukeen. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan jakaa ilman oppilaan ja/tai huoltajan suostumusta.

Opiskeluhollossa ammattihenkilöitä voidaan konsultoida jatkuvasti tiimikokousten ulkopuolella.

9.2. Pedagogisen tiimin tehtävät

- 1) Oppilaiden pedagogisten asiakirjojen seuranta

- Oppilaiden tuen seuranta on tarpeen vähintään kerran vuodessa. Tällöin rehtori, erityisopettaja ja luokanopettaja/luokanohjaaja (luokanvalvoja) käyvät läpi yksittäisten oppilaiden tuen tarpeita ja tukitoimia esimerkiksi luokka kerrallaan.
- Pedagogisten asiakirjojen käsittelyyn osallistetaan opiskeluhuollon työntekijöitä sen tarpeen mukaan, mikä on oppilaan opetuksen järjestämiseen ja pedagogiikkaan liittyen tarpeellista.
- Tiimin kokoontumisesta ei tarvitse erikseen ilmoittaa vanhemmille, mutta kouluilla voi olla erilaisia toimintatapoja tähän liittyen.
- Tuen seurannasta voidaan tarvittaessa laatia erillinen muistio (Wilmaan).
- Yksittäistä oppilasta koskevat kirjaukset voidaan tehdä oppilaan Wilman pedagogisiin lomakkeisiin tai palaverimuistioon, josta ne ovat myös huoltajien luettavissa. Tukitoimien lisäämisestä tai vähentämisestä on tärkeää tiedottaa vanhempia. Jos oppilaalla ei ole aiempia lomakkeita, voidaan käyttää myös pedagogisen arvion tai oppimissuunnitelman lomaketta kirjaamisen pohjana. Jos oppilas ei vielä siirry tehostettuun tukeen, pedagoginen arvio voi täydentyä vasta myöhemmin valmiiksi.

2) Oppilaan siirtäminen tuen portaalta toiselle

- Oppilaskohtaiset asiat kirjataan Wilman oppilaskohtaisiin pedagogisiin lomakkeisiin.
- Pedagogisiin asiakirjoihin ei kirjata tietoja lääkityksestä, ellei niillä ole suoraa vaikutusta opetuksen järjestämiseen. Opiskeluhuollon palveluista voi olla maininta, mutta niiden sisältöjä ja syitä ei avata. Sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja, vuorovaikutustaitoja jne. pedagogisiin asiakirjoihin kirjattaessa tulee huomio pitää opetuksen järjestämisessä ja siihen annetussa tuessa. Kirjauksia tehdään, jos em. asioilla on vaikutuksia opetusjärjestelyihin tai pedagogiseen tukeen.
- Oppilaan siirtämisestä tuen portaalta toiselle tulee järjestää oppilaan ja hänen huoltajiensa (yhteishuoltajuudessa varmistetaan sen huoltajan osallisuus, jonka luona oppilas ei asu) kanssa palaveri, jolloin asioista pystytään keskustelemaan kasvokkain.
- Opiskeluhuollon työntekijä osallistuu palaveriin aina, kun on kyse erityiseen tukeen siirtymisestä ensimmäistä kertaa, muutoin tarvittaessa, mutta moniammatillinen arvio tulee tehdä aina tuen portailla siirtymisessä.
- Wilman asiakirjoihin kirjataan opiskeluhuollon työntekijän osallistuminen asiakirjojen käsittelyyn.

- Huoltajien on aina oltava tietoisia opiskeluhuollon työntekijöiden osallisuudesta lapsensa pedagogiseen tukeen liittyvään prosessiin ja se kirjataan tuen lomakkeisiin esimerkiksi kohtaan moniammatillinen yhteistyö.

3) Luokka- ja koulutasoinen pedagoginen tuki

- Samoja teemoja voidaan käsitellä myös muissa yhteyksissä esim. yhteisöllisen opiskeluhuollon kokoontumisissa tai yhteissuunnitteluajalla.
- Opiskeluhuollon työntekijä osallistuu tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan. Pohditaan tarvittaessa tehostetun oppilaanohjauksen tarvetta.
- Koulu määrittelee luokka- ja koulutasoisen tuen kirjaamistavan ja säilytyksen.

10. ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA

10.1. Oppilaiden edellytysten huomioonottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä.

Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. **Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä.**

Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtävänannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintätekniikkaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Edellä mainittujen menetelmien käyttö ei saa alentaa oppilaan arvosanaa. Tuettu näyttö esim. kokeen pilkkominen on samantarvoinen kuin ”perinteinen näyttö”.

Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/suomen kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteuttaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt oppiaineen erityiset painoalueet tai oppiaineen yksilöllistäminen.

Arvioinnin ja arvosanan antamisen perusteena on oppilaan osaaminen suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen selville saamiseksi oppilaille tulee järjestää erilaisia näyttötilanteita, jotka on suunniteltava ja järjestettävä monipuolisesti siten, että hän pystyy

mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Ks. Oppilaan poissaolot ja arviointi oph.fi.

KUN ARVIOINTI ON MONIPUOLISTA JA SE PERUSTUU MYÖS OPPILAAN VAHVUUKSIIN, VOIDAAN SILLÄ TUKEA OPPILAAN MYÖNTEISTÄ MINÄKUVAA JA HALUA OPPIA LISÄÄ.

10.2. Opetuksen erityiset painoalueet

Oppilaalla on oikeus saada oppimiseensa tukea, kuten tukiovetusta, osa-aikaista erityisopetusta ja eriyttämistä. Elleivät edellä mainitut tukikeinot riitä, oppimissuunnitelmassa voidaan määritellä opiskelun erityiset painoalueet, jotka toimivat yhtenä tehostetun ja erityisen tuen eriyttämisen muotona. **Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana ja painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä.** Erityisiin painoalueisiin siirtyminen ei ole sama asia kuin pelkän helpotetun kirjan käyttöönotto.

Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt. Keskittymällä olennaisiin sisältöihin oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan.

Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oman vuosiluokan kaikkein keskeisimmistä sisällöistä eli ns. ydinsisällöistä ja ne joh-

detaan saman vuosiluokan opetussuunnitelman tavoitteista. Tällöin opettaja kirjaa oppimissuunnitelmaan oppiaineen keskeiset ydinsisällöt, joihin oppilas opiskelussaan keskittyy. Samalla suhteutetaan ydinsisällöt siihen, miten suurta osaa oppiaineesta erityiset painoalueet vastaavat ja miten ne suhteutuvat hyvän osaamisen kriteereihin. Oppilas pyrkii edelleen oman vuosiluokkansa tavoitteisiin, painoalueet eivät siis voi olla esimerkiksi alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä. Oppilaan saavuttaessa ydinsisältöjen tavoitteet, hän suorittaa kyseisen oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti.

Painoalueittain tapahtuva opiskelu eroaa yksilöllistämisestä, koska yksilöllistämässä on kyse myös opiskelun tavoitetason madaltamisesta. Painoalueita tulee kokeilla aina ennen oppiaineen yksilöllistämistä.

Oppimissuunnitelmassa ja HOJKS:ssa kuvataan painoalueiksi valittujen sisältöjen ohella myös mahdollisimman konkreettisesti, miten oppilas työskentelee, mitä muuta tukea hän saa ja millaisin tavoin hän voi osoittaa osaamisensa. Mikäli oppilaalla on jossain oppiaineessa painoalueet, hänellä voi olla kokeita, jotka keskittyvät vain näihin painoalueisiin. Tehostetun ja erityisen tuen vaiheessa painoalueittain opiskelevalla oppilaalla voi olla käytössä helpotettu kirja. Tällöin opettajan on tärkeää arvioida, kattaako kirjan sisältö opetussuunnitelmassa ko. vuosiluokalle määritellyt yleisen oppimäärän tavoitteet.

Opiskelun erityisistä painoalueista tulee sopia oppilaan ja huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistetaan sen huoltajan osallisuus, jonka luona oppilas ei asu) kanssa. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen sisällöistä oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:iin kirjatut painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin. Opiskelun erityisiin painoalueisiin keskittynyt opetus on useimmiten luonteeltaan väliaikainen ratkaisu, ja opetuksen sisältöjä lisätään oppilaan edistymisen mukaisesti.

10.3. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. **Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuosta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Pääsääntöisesti oppilaiden yksilöllistämistä edeltää painoalueiden käyttö, mutta selkeimmissä tapauksissa oppilaan oppiaine voidaan yksilöllistää suoraan.**

Ennen oppimäärän yksilöllistämistä tarjottavat koulun tukitoimenpiteet

- opetuksen eriyttäminen: laajuus, syvyys, etenemisnopeus
- tukiopetus, myös ennakoiva tukiopetus
- osa-aikaisen erityisopetuksen tuki
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa/niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä

- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- avustajapalveluiden käyttäminen
- erityisopettajan antama samanaikaisopetus
- pienryhmät, intensiiviryhmä
- oppilas apuopettajana, yhteistoiminnallinen oppiminen
- ”tilapäiset eritasoiset ryhmät” esim. lukuryhmät
- oman opinto-ohjelman mukaan opiskelu

➤ Näiden toimenpiteiden vaikutusta seurataan ja arvioidaan.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi, jonka vuoksi yhteistyö huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistetaan sen huoltajan osallisuus, jonka luona oppilas ei asu) kanssa on välttämätöntä ja huoltajille on kerrottava tarkasti yksilöllistämisen perusteet ja vaikutukset. Tavoitteiden tulee olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Moniammatillisesti tehty pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää.

Oppiaineen yksilöllistämiseksi tulee aina tehdä pedagoginen selvitys yhteistyössä huoltajien (yhteishuoltajuudessa varmistetaan sen huoltajan osallisuus, jonka luona oppilas ei asu) kanssa ja moniammatillisesti (koulupsykologia konsultoiden) **sekä tehdään uusi erityisen tuen päätös**. Pedagogisen selvityksen kohtaan ”perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän”, kirjataan oppilaan tässä oppiaineessa saama tuki ja arvio siitä, että oppilas ei selviä tuen avullakaan yleisen oppimäärän tavoitteista. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa. Yksilöllistämispäätösten tulisi pääsääntöisesti nojata psykologin kanssa tehtyyn yhteistyöhön ja yksilöllistämistä on harkittava erityisen tarkkaan eikä se koskaan saa perustua pelkästään opettajan omaan arvioon.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKS:ssa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKS:n kirjattun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKS:ssa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Suorituksia ei tällöin verrata muihin oppilaisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla.

Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKS:n sisällöt. HOJKS:n sisältöjä on aina tarvittaessa

arvioitava suhteessa oppilaan oppimiseen. Tavoitteiden tulee olla oppilaalle riittävän haastavia.

10.4. Vuosiluokkiin sitomaton opetus VSOP

VSOP voi tukea oppilaan oppimista ja koulupolun etenemistä kaikilla tuen portailla. Vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa edetään omaan, henkilökohtaiseen tahtiin vuosiluokkiin sidotun opinto-ohjelman sijaan. Opetussuunnitelmassa määritellään ne tiedot ja taidot, jotka ovat kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamisen edellytyksenä. Jos vuosiluokkiin sitomaton järjestely koskee vain muutamia oppilaita, voi määrittelyn tehdä opetussuunnitelman sijaan kullekin oman opinto-ohjelman mukaan etenevälle oppilaalle laadittavassa oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. **Oppilaalla tulee olla riittävät tiedot ja taidot suhteessa edellisen opintokokonaisuuden tavoitteisiin, jotta hän voisi edetä opiskelemaan seuraavaa.** Jos hänen tietonsa ja taitonsa eivät ole riittävän hyvät, hän ei vielä siirry eteenpäin.

Lukuvuoden päättyessä oppilas saa todistuksen hyväksytysti suorittamistaan opintokokonaisuuksista ja siirtyy seuraavalle luokalle jatkamaan opintojaan siitä, mihin ne edellisenä lukuvuonna jäivät. Lukuvuositolidistukseen oppilas saa arvosanan loppuun suorittamistaan oppiaineista, liitteenä hänelle annetaan arvosana suoritetuista opintokokonaisuuksista (oppiaineen osa).

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuuskänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta. Oppilas saa 9. luokan päätteeksi lukuvuositolidistuksen, johon on merkitty hänen jo hyväksytysti suorittamansa opinnot ja arviot niistä. Oppilas jatkaa seuraavana lukuvuonna opintojaan 9. luokan oppilaana ja saa päättötodistuksen heti, kun perusopetuksen oppimäärä on kokonaisuudessaan hyväksytysti suoritettu.

Vuosiluokkiin sitoutumattomasti opiskeleva oppilas ei jää luokalleen mahdollisten hylätyjen tai puuttuvien suoritusten vuoksi. Siirtyminen vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen tarkoittaa rehtorin viranhaltijapäätöstä (VSOP). Tapauskohtaisesti tulee aina arvioida, sopiiko vuosiluokkiin sitomaton opetus oppilaan tilanteeseen.

10.5. Oppiaineen opiskelusta vapauttaminen ja luokan kertaaminen

Oppilas voidaan perusopetuslain 18 §:n perusteella vapauttaa joko kokonaan tai joiltakin osa-alueilta oppiaineen opiskelusta. Vapauttaminen ei ole mahdollista ilman vi-

ranhaltijapäätöstä. Päätös voidaan tehdä vain oppilaan tilanteesta johtuvilla, laissa mainituilla syillä. Jos vapauttaminen tehdään terveydentilaan liittyvien syiden perusteella, tulee liitteenä olla todistus lääkäriltä.

Kaikkien erityistä tukea saavien sekä yleisen että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien osalta päätös oppiaineen vapauttamisesta tehdään osana erityisen tuen päätöstä. Uusi päätös vaaditaan kesken lukuvuodenkin, mikäli tehdään muutoksia asioissa, jotka vaativat erityisen tuen päätöstä ks. Erityisen tuen päätöksessä määrätään seuraavat asiat; oph.fi. Tämän jälkeen HOJKS:ssa kuvataan konkreettisesti, miten oppilaan opiskelu toteutetaan käytännössä. Yleisen tai tehostetun tuen oppilaan vapauttaminen oppiaineen opiskelusta tehdään rehtorin viranhaltijapäätöksenä, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärään kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot. Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti (OPH:n ohjeistus: Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa 2020).

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos oppilaan suoritus yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kohteessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. (OPH:n ohjeistus 2020.)

10.6. Oppilaan poissaolot ja arviointi

Sairaana oleva oppilas ei välttämättä pysty etenemään opinnoissaan samaan tahtiin kuin koulussa opiskelevat. Sairaus saattaa myös kokonaan estää oppilaan opiskelun sairaalakoulussa tai kotona, joten oppilaalle ei kerry opintosuorituksia. Myös erilaisten näyttöjen antaminen kokeiden yms. avulla voi olla mahdotonta tai vaikeaa.

Jos oppilas ei sairauden vuoksi ole voinut osallistua kouluopetukseen eikä muutoinkaan opiskella tai antaa näyttöjä, voidaan todistuksen avulla annettava arviointipalautte jättää perusopetuslain 18 §:n perusteella antamatta. Asiasta tehdään hallintopäätös. Huoltajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan palautetta muulla tavoin kuin todistuksen avulla.

Joskus sairaus voi tilapäisesti estää tai vaikeuttaa oppilaan osallistumista opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen ainoastaan yksittäisessä oppiaineessa, esimerkiksi liikunnassa tai kotitaloudessa. Tällöin tarkoituksenmukaisin järjestely on yleensä se, että oppilaan opiskelu kyseisessä aineessa järjestetään edellä mainitun perusopetuslain 18 §:n 3 kohdan nojalla toisin ja hänelle räätälöidään **terveydentilaan ja olosuhteisiin sopiva tapa osallistua oppiaineen opetukseen**. Näin myös oppiaineen arvioinnissa voidaan menetellä toisin ja antaa sanallinen arvio tai arvosanan perustuen niihin näyttöihin, joita oppilas on kyennyt antamaan.

Ensisijaisena menettelynä niin lyhytkestoisemmassa kuin pidemmässäkin sairaudessa on aina erilaisin järjestelyin turvata oppilaan mahdollisuus osallistua opetukseen.

Perusopetuslakiin (628/1998) tehty lisäys (477/2003) velvoittaa opetuksen järjestäjää seuraamaan oppilaan poissaoloja ja ilmoittamaan luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Lainsäädäntö ei kuitenkaan sisällä säännöksiä siitä, että sairaudesta tai muusta syystä johtuva tietty määrä poissaoloja johtaisi automaattisesti luokalle jättämiseen tai jäämiseen. Luokalle jättämisen perusteita ovat perusopetusasetuksen (852/1998) mukaan vain hylätty vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa tai yleinen huono koulumenestys.

Poissaolot eivät sinällään aiheuta luokalle jättämistä, mutta jos oppilas ei juurikaan osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle mahdollisesti tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, ei hänelle kerry hyväksytyjä opintosuorituksia suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin. Tällöin hän on vaarassa saada oppiaineesta hylätyn arvosanan.

Nokian kaupungin perusopetuksessa on käytössä poissaolojen seurantaan liittyvä Läsnäolomalli.

10.7. Todistukset yksilöllistämisisä ja TAO:ssa

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppiaine on yksilöllistetty, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä. Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa on kuitenkin määritelty, että yksilöllistetyt oppiaineet arvioidaan numeroilla samoilla vuosiluokilla kuin yleisopetuksenkin mukaan suoritettavat oppiaineet. Numeroarvioita voidaan kuitenkin täydentää sanallisella arviolla, jossa oppilaan osaamisen tasoa avataan ja tarkennetaan. Sanallista arviota suositellaan käytettäväksi erityisesti nivelvaiheissa tai oppilaan vaihtaessa koulua. Toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat (TAO) arvioidaan Nokialla jokaisella vuosiluokalla sanallisesti.

11. OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN HUOLTAJAN TOIVEEN VASTAISESTI

Oppivelvollisen asuinkunnan on lain mukaan osoitettava jokaiselle oppilaalle ns. **lähi-koulu**. Tämä laissa käytetty termi ei välttämättä kaikkien oppilaiden kohdalla ole fyysisesti lähin koulu. **Se on tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla se opetuksen järjestäjän osoittama koulu, jossa hänelle voidaan antaa riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki** (esimerkiksi koulu, jossa on tarjolla luokkamuotoista erityisopetusta, jos oppilas tarvitsee opetusta erityisryhmässä).

Yleisopetuksen ryhmässä opiskeleva erityistä tukea saava oppilas voidaan siirtää toiseen kouluun, jossa hänelle voidaan antaa tarvitsemansa tuki (liittyy erityisen tuen päätöksessä päätettävään pääsääntöiseen opetusryhmään). Tällöin tuen tarve yleensä on muuttunut tai aikaisemmin suunniteltu tuki on osoittautunut riittämättömäksi. Kun pääsääntöinen opetusryhmä muuttuu, tehdään oppilaalle uusi pedagoginen selvitys ja erityisen tuen päätös.

Koulun johdolla on vastuu tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä ratkaisuista ja niiden huomioon ottamisesta kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa opiskeluhoultotyössä.

Huoltajalle ja oppilaalle tulee antaa tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta. **Tuki annetaan oppilaalle omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun.** Oppilaan asuinkunta päättää erityisen tuen antamisesta ja osoittaa oppilaan sellaiseen kouluun tai muuhun soveltuvaan paikkaan, jossa erityistä tukea annetaan.

Opetushallituksen linjauksen mukaan tarvitaan monijäsenisen toimielimen (esimerkiksi lautakunnan) käsittely, mikäli huoltaja vastustaa koko erityisen tuen päätöstä. Jos huoltaja vastustaa vain jotakin päätöksessä määrättävää asiaa, esimerkiksi huoltaja on eri mieltä pääsääntöisestä opetusryhmästä, voi päätöksen edelleen tehdä viranhaltija. Tällöin oppilaan ja huoltajan kuulemisesta tulee tehdä selkeä muistio, johon kirjataan tarkkaan, mistä ollaan yksimielisiä ja mistä eri mieltä.

Jos huoltaja hakee valittamalla muutosta luokkasijoitukseen, oikeusasteissa tutkitaan, onko päätökselle olemassa riittävät perustelut. Asiakirjojen sisältämästä tiedosta riippuu, riittävätkö pedagogisen selvityksen antamat tiedot tukitoimista ja opiskeluhoultoryhmän kanta tuen antamisen paikasta päättämisen perusteluiksi, kun toimitaan huoltajan tahdon vastaisesti. Eli miten hyvin ja millä tosiasioilla niissä on voitu perustella se, että oppilas tarvitsee opetusta erityisryhmässä.

Jos huoltaja kieltäytyy allekirjoittamasta pedagogista selvitystä, se toimitetaan ilman allekirjoitusta päätöksen tekijälle. Mukaan liitetään huoltajan tekemä tai koulun kirjaama selvitys/muistio siitä, mistä huoltaja on eri mieltä. Näin osoitetaan huoltajan kuuleminen asiassa.

Jos huoltajan kanssa ollaan eri mieltä riittävästä ohjaajaresurssista, mahdollisessa valitusprosessissa tarkastellaan sitä, miten hyvin pedagogisissa asiakirjoissa on selvitetty se, missä asioissa ja tilanteissa oppilas ohjaajan apua tarvitsee. Sen perusteella arvioidaan, toteutuuko riittävä ohjaajan tuki. Opettajien kannattaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ohjaajan tarve ja annetut ohjaajapalvelut eritellään ja yksilöidään riittävän tarkasti pedagogisissa asiakirjoissa. Pelkkä maininta ”tarvitsee ohjaajan tukea” ei vielä kuvauksena riitä.

12. OPPIMISEN TUEN TYÖRYHMÄ JA OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN KOORDINAATTORI

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen vaativat pitkäjänteistä monia ammattiryhmiä osallistavaa kehitystyötä kaupungin sisällä. Henkilöstön riittävästä koulutuksesta ja heidän jaksamisestaan pyritään huolehtimaan suunnitelmallisesti. Lisäksi on tärkeää kehittää yhteistyön muotoja ja ihmisten välistä vuoropuhelua. Tavoitteena on myös, että tuen rakenteet ja jakautuminen kaupungin sisällä olisi tarkoituksenmukaista ja mahdollisimman tasa-arvoista.

Nokian kaupungissa toimii oppimisen tuen työryhmä, jonka jäsenet edustavat erityisopetukseen ja tuen järjestämiseen osallistuvaa henkilöstöä eri yksiköistä. Oppimisen tuen työryhmän tehtävänä on koordinoida kaupungin erityisopetusta mm. edellä mainituista näkökulmista. Työryhmä kootaan kaksivuotiskaudeksi.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori vastaa työryhmän työskentelystä ja erityisopetuksen kaupunkitason kehittamisestä ja suunnittelusta sekä etsii työtapoja eri toimijoiden osallisuuden lisäämiseksi yhteistyössä erityisopetuksen ohjausryhmän kanssa. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori kuuluu lisäksi ainakin ITU-ryhmään sekä NOSTE-tiimiin.

Liite 1: 3-portainen tuki

Nokian kaupungissa on syksyllä 2023 otettu käyttöön esi- ja perusopetuksen tuen portaat, jossa on kuvattu kolmiportainen tuki tukitoimiseen (Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirjan liite 5). Tukitoimia on kirjattu monipuolisesti myös Tukitoimien vinkkilistaan, jonne on kuvattu yleisimpiä ja käytetyimpiä tukitoimia listauksen omaisesti. Tukitoimien vinkkilista on saatavilla erityisopettajien Google Driven tiedostoissa kuten myös Tuen portaat -kaavio. Tukikaavio ja tukitoimien vinkkilista on jaettu lukuvuonna 2023-2024 kaikille kouluille.

HUOM!

Tässä asiakirjassa luokanohjaajalla tarkoitetaan luokanvalvojaa.

❖ MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ OPPILAAN TUKEMISESSA JA PEDAGOGISIA ASIAKIRJOJA LAATIESSA ON ARVOKASTA

- KOULUN PEDAGOGISEN TIIMIN HYÖDYNTÄMINEN
- MONIAMMATILLINEN KONSULTAATIO
- OPISKELUHUOLLON TUKI SEKÄ KONSULTAATIOT JA OPISKELUHUOLLON TYÖNTEKIJÖIDEN ASIAANTUNTEMUKSEN MONIPUOLINEN HYÖDYNTÄMINEN

YLEINEN TUKI

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Kun huoli oppilaan oppimisesta tai koulunkäynnistä herää, vahvistetaan yleisen tuen tukikeinoja ja otetaan mahdollisesti lisää yleisen tuen tukitoimia käyttöön sekä ollaan yhteydessä oppilaan huoltajiin tai näiden laillisiin edustajiin. Asiasta keskustellaan myös erityisopettajan kanssa.

Yleisessä tuessa harvoin tehdään erityisiä tutkimuksia oppilaan oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen liittyen eikä yleisen tuen antaminen vaadi erityisiä päätöksiä. Kaikki perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot kuten eriyttäminen, tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, ohjaus-, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet, ovat käytössä myös yleisessä tuessa.

Yhteishuoltajuudessa varmistetaan AINA sen huoltajan osallisuus, (pallaveriosallistuminen, kuuleminen, allekirjoitukset jne.) jonka luona oppilas ei asu.

Tukitoimien kirjaaminen

Perusopetuksessa kirjataan oppilaalle käyttöön otetut tukitoimet oppilaan Wilman tuki-välilehdelle, Toimenpiteet-valikkoon. Kirjauksessa näkyy tukijakson pituus ja sen sisältö lyhyesti. Jokaisesta eri tukitoimesta tehdään oma kirjauksensa Toimenpiteet-valikkoon. Pidetty tukiopeetus ja osa-aikainen erityisopeetus merkitään aina pidetyn opitunnin jälkeen Wilman tuntimerkintöihin. Annettu tuki kirjataan Wilmaan, jotta yleisen tuen keinot ovat näkyvillä mahdollista tulevaa pedagogista arviota ja pedagogista selvitystä varten. Esiopetuksessa käyttöön otetut yleisen tuen tukimuodot kirjataan esiopetuksen oppimissuunnitelmaan, joka sijaitsee eVakassa.

Yleisen tuen lähtökohtana on tukimuotojen kattava käyttö. Jos oppilas tarvitsee säännöllisempää, vahvempaa ja jatkuvampaa tukea, aloitetaan valmistelevaan tehostettuun tukeen siirtymistä.

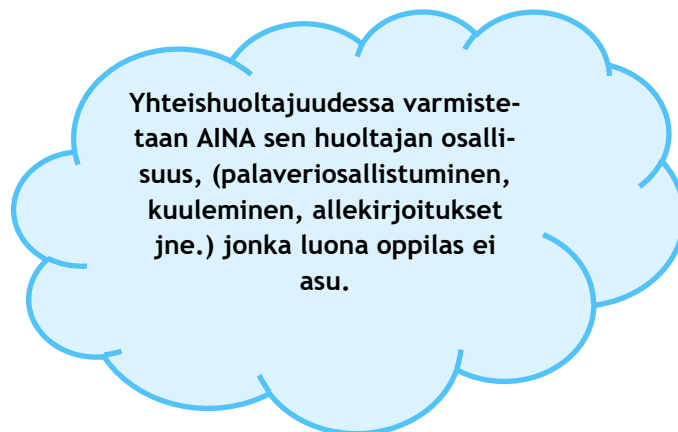
Tehostettuun tukeen siirtäminen edellyttää, että oppilas on ollut säännöllisesti tukitoimien piirissä. Joskus tilanne edellyttää, että oppilas siirtyy suoraan tehostettuun tukeen esim. äkillisten koulupoissaolojen vuoksi.

Myös käyttäytymisen, tunne-elämän, oman toiminnan ohjauksen ja sosiaalisten taitojen haasteet voivat johtaa tehostettuun tukeen.

TEHOSTETTU TUKI

Kun huoli säilyy eikä yleinen tuki riitä ja tukitoimia tarvitaan jatkuvasti, kartoitetaan tuen tarve sekä arvioidaan yhteistyössä erityisopettajan kanssa käytettyjen tukitoimien tehokkuus, vaikuttavuus ja riittävyys laatimalla **pedagoginen arvio**. Tehostetun tuen tukimuodot ovat samoja kuin yleisessä tuessa, mutta tuki on kuitenkin säännöllisempää, voimakkaampaa ja yksilöllisempää. Useita tukitoimia on käytössä ja tuki on jatkuvaa ja pitkäkestoisista. Perusopetuksessa käytössä olevat ja kokeillut tukimuodot tulee kirjata oppilaan Wilman tuki -välilehdelle Toimenpiteet -valikkoon. Annettu tuki kirjataan, jotta tehostetun tuen tukimuodot ovat näkyvillä mahdollista pedagogista arviota ja pedagogista selvitystä varten.

Esiopetuksessa käytössä olleet yleisen tuen tukimuodot siirretään esiopetuksen oppimissuunnitelmasta pedagogiseen arvioon.

Pedagoginen arvio

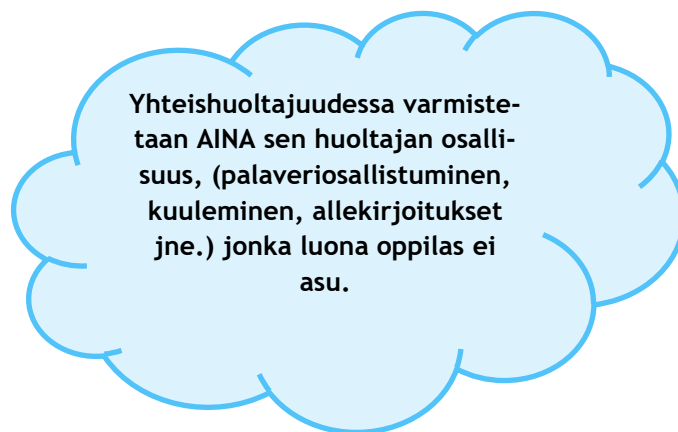
1. Varhaiskasvatuksen opettaja / luokanopettaja / luokanohjaaja vastaa pedagogisen arvion laatimisesta konsultoimalla erityisopettajaa ja tekemällä yhteistyötä oppilaan huoltajien tai näiden laillisten edustajien, oppilaan sekä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Sijoitettujen lasten kohdalla tulee huoltajuus varmistaa lapsen omalta sosiaalityöntekijältä. Arvio laaditaan aina moniammatillisena yhteistyönä. Arviosta ilmenee oppilaan kasvun ja oppimisen eteneminen, annettu yleinen tuki ja arvio sen riittävydestä, oppilaan itsearvio ja huoltajien arvio. Pedagogisen arvion läpikäynti ei ala- ja yläkoulussa välttämättä vaadi palaveria, kunhan asiakirja on tehty yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa.
2. Kaupunkiin muuttavalle perusopetuksen oppilaalle tai ensimmäisen luokan aloittavalle tehostetun tuen oppilaalle on tehtävä **ns. tekninen pedagoginen arvio**, jotta hänen tuen asteensa siirtyy oppilastietojärjestelmään. Teknisen pedagogisen arvion ohjeistus löytyy erityisopettajien Google Driven tiedostoista.

3. Luokanopettaja / luokanohjaaja esittelee pedagogisen arvion koulun pedagogiselle tiimille, jossa on moniammatillinen edustus tai se on käsitelty muulla tavalla moniammatillisesti. Esiopetuksessa pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisessa yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, huoltajien ja tarvittaessa opiskeluhuollon työntekijän kanssa. Jos opiskeluhuollon työntekijä ei osallistu lapsen palaveriin, häntä konsultoidaan lapsen pedagogiseen arvioon liittyen.
4. Arvio johtaa joko yleisen tuen jatkumiseen tai tehostetun tuen aloittamiseen. Luokanopettaja / luokanohjaaja merkitsee Wilmassa pedagogiseen arvioon pedagogisen tiimin päätöksen. Mikäli tuen taso muuttuu, luokanopettaja / luokanohjaaja huolehtii tiedon rehtorille / koulusihteerille, joka merkitsee Primukseen tuen tason. Esiopetuksessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja merkitsee tarvittavat muutokset sähköiseen järjestelmään ja ilmoittaa muutokset yksikön johtajalle.

HUOM! Pedagogisessa arviossa ei tule ottaa kantaa pedagogisen tuen riittävyyteen ja resurssiin koulussa. Tuen tarve arvioidaan oppilaan tarpeiden mukaan. Toteutunut tuki arvioidaan sen mukaan, paljonko sitä on ollut. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemansa tuki.

Jos tehostettu tuki halutaan lopettaa, luokanopettaja / luokanohjaaja laatii uuden pedagogisen arvion yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Arvio käsitellään moniammatillisesti kuten tukeen siirryttäessä.

Tehostettuun tukeen siirretylle oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

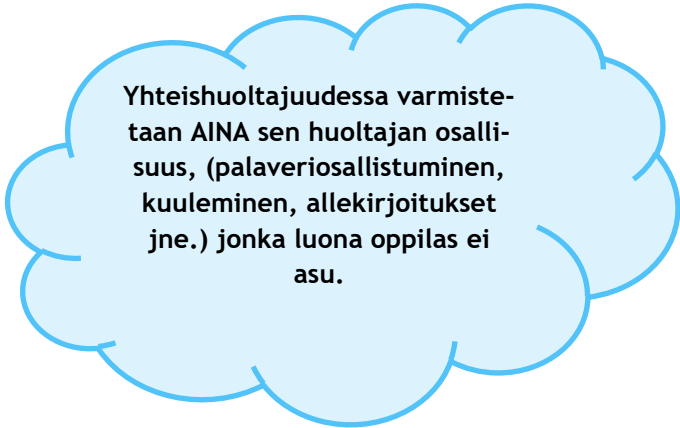

Oppimissuunnitelma

1. Ensimmäinen oppimissuunnitelma laaditaan viipymättä, viimeistään neljän viikon kuluessa pedagogisen arvion käsittelyn jälkeen, jossa oppilas on siirretty tehostettuun tukeen. Tukitoimet päivitetään Wilman tuki -välilehdelle.
2. Uuden luokka-asteen alkaessa tehostetun tuen oppimissuunnitelma laaditaan oppilaalle syyslomaan mennessä (tai rehtorin kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä).
3. Erityisluokanopettaja tai luokanopettaja alakoulussa ja luokanohjaaja yläkoulussa on vastuussa oppilaan oppimissuunnitelman laatimisesta, ja jos oppilaalla on aiempi oppimissuunnitelma, uusi oppimissuunnitelma tehdään hyödyntämällä Wilman Kopioi-toimintoa. Oppilasta opettava erityisopettaja on tärkeä yhteistyökumppani oppimissuunnitelman laadinnassa. Oppimissuunnitelman laatija tekee yhteistyötä myös muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Esiopetuksessa varhaiskasvatuksen opettaja laatii tehostetun tuen oppimissuunnitelman yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Lomake löytyy eVakasta.
4. Oppimissuunnitelman alustavan laadinnan jälkeen varhaiskasvatuksen opettaja / luokanopettaja / luokanohjaaja kutsuu oppilaan huoltajat tai näiden lailliset edustajat sekä oppilaan (ikätaaso huomioiden) palaveriin, jolloin oppimissuunnitelma käydään läpi ja täydennetään tarvittaessa yhdessä. Mikäli huoltaja ei osallistu palaveriin, tarjotaan mahdollisuus esittää kommentit Wilmassa tai eVakassa. Perusopetuksessa luokanopettaja / luokanohjaaja käy oppimissuunnitelman läpi oppilaan kanssa, mikäli oppilas ei ole osallistunut palaveriin.
5. Lukuvuoden aikana asiakirjaan kirjatuista muutoksista tiedotetaan oppilaan huoltajia Wilma-viestillä; esiopetuksessa sähköinen järjestelmä ilmoittaa huoltajille automaattisesti.
6. Oppimissuunnitelmat arvioidaan aina keväisin lukuvuoden loppuun mennessä (esiopetuksessa ennen tiedonsiirtoa) ja aina tarvittaessa. Oppimissuunnitelman arvioinnista vastaavat oppilaasta vastuussa olevat opettajat: esiopetuksessa varhaiskasvatuksen opettaja, alakoulussa erityisluokanopettaja / luokanopettaja, yläkoulussa luokanohjaaja. Arvioitaessa oppimissuunnitelmaa opettajat täydentävät omalta osaltaan asiakirjan lopussa olevan ”Oppimissuunnitelman tarkistaminen” -osion arvioiden asiakirjaan kirjattujen tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta. Huoltajilta sekä oppilaalta (ikätaaso huomioiden) pyydetään kommentit heidän näkemyksestään tukitoimien riittävydestä ja heidän toiveistaan koskien seuraavaa lukuvuotta. Kommentit voidaan pyytää Wilmassa, esiopetuksessa eVakan kautta, tapaamisessa tai puhelimitse.

ERITYINEN TUKI

Kun tehostettu tuki ei riitä ja oppilaan kasvun ja oppimisen tavoitteet eivät muuten toteudu, yhteistyössä erityisopettajan kanssa selvitetään käytettyjen tukitoimien tehokkuus, vaikuttavuus ja riittävyys laatimalla **pedagoginen selvitys**. Erityiseen tukeen siirtymistä arvioidaan aina myös moniammatillisesti. Tuen riittämättömyys otetaan myös puheeksi oppilaan huoltajien tai näiden laillisten edustajien kanssa. Pedagogisessa selvityksessä arvioidaan käytössä olleiden tukimuotojen määrää, vaikuttavuutta sekä laatua ja arvioidaan tukimuotojen riittävyyttä.

Yhteishuoltajuudessa varmistetaan AINA sen huoltajan osallisuus, (palaveriosallistuminen, kuuleminen, allekirjoitukset jne.) jonka luona oppilas ei asu.

Erityisen tuen tukimuodoissa esiintyy samoja tukimuotoja kuin yleisessä ja tehostetussa tuessa, mutta tuki on kuitenkin säännöllisempää, voimakkaampaa ja yksilöllisempää sekä tuki on kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista. Oppilaalla on edelleen useita tukitoimia käytössä. Oppilas on aina erityisessä tuessa, mikäli oppiaine on yksilöllistetty. Yksilöllistettyä oppiainetta opettaa siihen kelpoinen erityisopettaja. **Oppiaineen yksilöllistämisestä** tulee aina keskustella huoltajien kanssa, yksilöllistäminen tulee aina olla perusteltua ja aloittaminen arvioitu moniammatillisesti. Oppiaineen yksilöllistämisen merkitys ja sen vaikutukset tulee esittää huoltajille tarkasti. Erityisesti siirtymävaiheessa on tärkeää varmistaa, että yksilöllistämiseen liittyvät päätökset tulevat ajoissa näkyviin oppilastietojärjestelmään, jotta esim. tähti -merkintä tulee näkyviin todistukseen.

Perusopetuksessa käytössä olevat ja kokeillut tukimuodot on tullut kirjata ja kirjataan oppilaan Wilman tuki -välilehdelle Toimenpiteet-valikkoon, josta ne siirtyvät pedagogiseen selvitykseen. Esiopetuksessa käytössä olleet tukimuodot siirretään käytössä olevasta oppimissuunnitelmasta tai asiantuntijalausunnosta pedagogiseen selvitykseen.

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten.

Myös käyttäytymisen, tunne-elämän, oman toiminnan ohjauksen ja sosiaalisten taitojen haasteet voivat johtaa erityiseen tukeen.

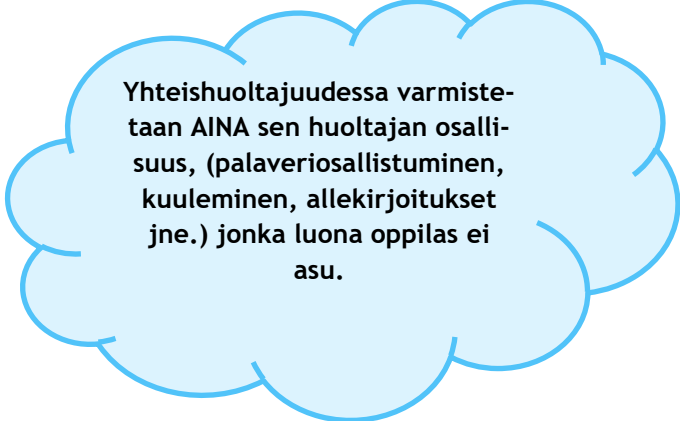
Erityisen tuen oppilaalle annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti (HOJKS).

HUOMIOI LAINMUKAISUUS ERITYISEN TUEN ASIAKIRJOJA LAATIESSA

Huoltajuus ja allekirjoitukset: Yhteishuoltajuus ja yksinhuoltajuus on eri asia. Yhteishuoltajuudessa oppilaalla on kaksi laillista huoltajaa ja kumpaakin tulee kuulla ja kummallekin huoltajalle tulee antaa tosiasiallinen mahdollisuus tutustua asiakirjoihin ennakolta, osallistua lastaan koskevaan päätöksentekoon sekä allekirjoittaa tarvittavat asiakirjat. Yksinhuoltajuudessa riittää yksinhuoltajan osallistuminen ja allekirjoitukset. Sijoitetun lapsen kohdalla huoltajuus on aina varmistettava etukäteen sosiaalityöntekijältä.

Huoltajien kuuleminen: Oppilaan huoltajia tai näiden laillisia edustajia kuullaan kuulemistilaisuudessa, jonka ajankohta on ilmoitettu kirjallisesti ja siihen on saatu kirjallinen kuittaus. Huoltajille tulee kertoa, että pedagoginen selvitys on perusopetuslain mukaisesti ensisijainen peruste määriteltäessä oppilaan erityisen tuen tarvetta. Huoltajalle kerrotaan, että kuulemistilaisuus järjestetään hallintolain 34§ mukaisesti ja siinä kuullaan huoltajia pedagogisen selvityksen sisältöihin liittyen. Kuulemistilaisuus tulee kirjata myös pedagogiseen selvitykseen selvityksen ohjeistuksen mukaisesti kohtiin Kuuleminen ja Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa.

Aikataulut: Huoltajille annetaan tilaisuus tutustua pedagogiseen selvitykseen hallintolain mukaan vähintään viikkoa ennen kuulemistilaisuutta.

Yhteishuoltajuudessa varmistetaan AINA sen huoltajan osallisuus, (palaveriosallistuminen, kuuleminen, allekirjoitukset jne.) jonka luona oppilas ei asu.

Pedagoginen selvitys

1. Varhaiskasvatuksen opettaja / erityisluokanopettaja / luokanopettaja / luokanohjaaja vastaa pedagogisen selvityksen laatimisesta konsultoimalla erityisopettajaa ja tekemällä yhteistyötä oppilaan huoltajien tai tämän laillisten edustajien, oppilaan sekä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Selvitys laaditaan aina moniammatillisena yhteistyönä. Selvityksestä ilmenee oppilaan koulunkäynnin tuki, mm. mahdolliset yksilöllistetyt oppiaineet sekä kasvun ja oppimisen eteneminen, annettu tehostettu tuki ja arvio sen riittävydestä, oppilaan itsearvio, opettajan arvio ja huoltajien arvio sekä opetuksen järjestämispaikka. Selvityksessä tulee huomioida myös mahdolliset asiatuntijalausunnat. Perusopetuksessa aina kun siirrytään erityiseen tukeen ensimmäistä kertaa, tulee selvityksen laadintaan osallistua myös opiskeluhuollon työntekijä. Esiopetuksessa varhaiskasvatuksen opettaja hankkii

opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen saadusta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta. Yläkoulussa luokanohjaaja huolehtii asiakirjan kokoamisesta.

2. **Oppilaan huoltajia tai tämän laillisia edustajia** pyydetään tutustumaan pedagogiseen selvitykseen vähintään viikkoa ennen kuulemistilaisuutta, joka on ns. kuulemisaika, jonka aikana heitä pyydetään kommentoimaan selvitystä. Samalla ilmoitetaan / sovitaan kuulemistilaisuuden ajankohta. **Huoltajilta tulee saada kuittaus em. tietojen saamisesta** (OPH:n ohjeistus). Mikäli yhteishuoltajuudessa toinen huoltaja asuu eri osoitteessa eikä hänellä ole Wilma-tunnuksia, hänelle lähetetään asiakirjat tutustuttaviksi postitse ja mahdollistetaan hänen kommenttinsa asiakirjaan liittyen. Samalla ilmoitetaan kuulemistilaisuuden ajankohta. Pedagogiseen selvitykseen kirjataan kuulemistilaisuuden ajankohta ja osallistujat. Tarkempi ohjeistus ala- ja yläkoulun pedagogisen selvityksen täyttämistä löytyy Wilmasta, asiakirjan ohjepalloista.

- Oppilaan ja huoltajan kuuleminen edellyttää, että heille selvitetään etukäteen kuulemisen tarkoitus. Ennen kuulemistilaisuutta heillä tulee olla mahdollisuus perehtyä päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin ja tietoihin. Ennen kuulemistilaisuutta on voitu myös tavata tai keskustella puhelimitse, mikäli selvitystä on pitänyt täydentää ennen kuulemistilaisuutta. Kuulemistilaisuuden alkaessa pedagoginen selvitys on kokonaisuudessaan valmis. Kuulemistilaisuuden tarkoituksena on antaa oppilaalle ja huoltajille mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä pedagogisen selvityksen sisällöstä ja tehtävistä ratkaisuksista sekä varmistaa kantansa, jotka kirjataan. Kuulemisessa tulee selkeästi ilmetä huoltajan mielipide, joka kirjataan, ja jos huoltajan mielipide on eriävä koulun mielipiteen kanssa, se kirjataan sellaisenaan kuulemiskohtaan. Kuulemisen tarkoituksena on myös selvittää huoltajille, mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. Tärkein on kuitenkin huoltajan mielipide selvityksen sisällöstä kuulemisajan tultua täyteen. Asiat selitetään oppilaalle ja huoltajalle ymmärrettävästi ja oppilaalle hänen ikä kautensa ja edellytystensä mukaisesti. Henkilökohtainen tapaaminen on suositeltavin tapa kuulemisen järjestämiseksi. Halutessaan huoltaja voi käyttää tulkkia, avustajaa tai valtuuttaa kuulemistilaisuuteen asiamiehensä. Kuultavat voivat myös esittää näkemyksensä määräaikaan mennessä kirjallisesti. Lisätietoja hallintolain mukaisesta kuulemismenettelystä:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/paatos-erityisesta-tuesta>

- Tarvittaessa pedagogisessa selvityksessä arvioidaan ja suunnitellaan oppilaan koulupolkua huoltajien kanssa sekä arvioidaan siihen liittyvää psykologin tutkimusten tarvetta. Lisäksi arvioidaan oppilaan tuen tarpeen mukaista opetuspaikkaa (lähikoulu, toissijainen koulu).
- Siirtymävaiheessa (esiopetus - alakoulu ja alakoulu - yläkoulu) tehdään pedagogisen selvityksen laadinnan yhteydessä tarvittavaa nivelvaiheysteistyötä

tuen jatkumon varmistamiseksi, jotta oppilaan tarvitsemaa tukea voidaan arvioida oppilaalle sopivaksi hyvissä ajoin.

3. Kuulemisajan ja silloin esiin tulleiden kommenttien kirjaamisen jälkeen huoltajille ja oppilaalle (ikätaaso huomioiden) järjestetään lain edellyttämä kuulemistilaisuus eli palaveri. Tilaisuudessa kuullaan oppilaan ja huoltajan mielipiteet selvityksen sisällöstä ja ne kirjataan pedagogiseen selvitykseen kohtaan ”Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa”. Tämän jälkeen opettaja käy tarvittaessa läpi pedagogisen selvityksen sisällön. Tilaisuudessa kannattaa pyytää myös huoltajien allekirjoitukset lomakkeeseen nimeltä ”Suositus erityiseen tukeen”. Yhteishuoltajuudessa molemmilta huoltajilta tulee saada kuittaus lomakkeeseen. Sijoitettujen lasten kohdalla tulee huoltajuus varmistaa lapsen omalta sosiaalityöntekijältä.
4. Luokanopettaja / luokanohjaaja esittelee pedagogisen selvityksen koulun pedagogiselle tiimille, jossa on moniammatillinen edustus tai se on käsitelty muulla tavalla moniammatillisesti. Pedagoginen tiimi arvioi moniammatillisesti oppilaan tukea. Ko. oppilaan huoltajilla on oikeus olla läsnä selvityksen käsittelyn ajan. Esiopetuksessa pedagoginen selvitys käsitellään moniammatillisessa yhteistyössä tarvittavan opiskeluhuollon työntekijän, varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja huoltajien kanssa.
5. Pedagogisen selvityksen käsittely johtaa joko tehostetun tuen jatkumiseen tai erityisen tuen aloittamiseen. Erityisluokanopettaja / luokanopettaja / luokanohjaaja merkitsee Wilmassa pedagogiseen selvitykseen pedagogisen tiimin päätöksen. Mikäli tuen taso muuttuu, luokanopettaja / luokanohjaaja huolehtii tiedon sekä asiakirjat (pedagoginen selvitys ja allekirjoitettu Suositus erityiseen tukeen -lomake) rehtorille. Esiopetuksessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja lähettää asiakirjat varhaiskasvatuksen johtajalle päätettäväksi.
6. Koulun rehtori / varhaiskasvatusjohtaja tekee hallinnollisen päätöksen erityisen tuen antamisesta ja päätöksentekopäivä on erityisen tuen alkamispäivä. Rehtori tiedottaa selvityksen laatinutta vastuupettajaa päätöksestä. Päätös siirtyy rehtorin kautta koulun sähköiseen järjestelmään. Esiopetuksessa varhaiskasvatusjohtaja ilmoittaa päätöksen huoltajille, varhaiskasvatusyksikön johtajalle ja varhaiskasvatuksen erityisopettajalle. Päätös kirjataan varhaiskasvatuksen sähköiseen järjestelmään.

Erityisen tuen alkamispäivän tulee olla Wilmassa ja varhaiskasvatuksen sähköisessä järjestelmässä se päivä, jolloin erityisen tuen päätös on tehty. Jos perusopetuksessa päätökseen liittyy oppilaan siirtäminen muuhun kuin omaan lähikouluunsa, erityisen tuen päätöksen

tekee lähettävän koulun rehtori, mutta ennen päätöstä on tärkeää tehdä yhteistyötä oppilaan vastaanottavan koulun henkilöstön kanssa, jotta oppilaan tuki tulee vastaamaan pedagogista selvitystä.

Erityisen tuen tarkistaminen

Kaikille 2. ja 6. luokkien erityisen tuen oppilaille tehdään kevään aikana uudet pedagogiset selvitykset, joista luokanopettaja / erityisluokanopettaja vastaa. Tässä tehdään tarvittaessa yhteistyötä erityisopettajan kanssa. Perusopetuslain 17§:n 2 momentin mukaan erityisen tuen päätös tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen eli ennen kolmannelle vuosiluokalle siirtymistä sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Seitsemännelle luokalle siirtyvän oppilaan kohdalla tulee olla erityisen tarkka aikataulusta ja toimia ajoissa, jotta tuen taso ja mahdolliset yksilöllistämiset ehtivät järjestelmään ennen lukuvuoden päättymistä. HOJKSin arviointi tulee lisäksi tehdä erityisen huolellisesti HOJKSin arviointi -kohtaan, sillä tämä kohta toimii pohjana uudessa koulussa syksyn alussa tehtävälle HOJKSille.

Erityisen tuen päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä (ks. alapuolella oleva listaus). Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös.

HUOM! Pedagogisessa selvityksessä ei tule ottaa kantaa pedagogisen tuen riittävyyteen ja resurssiin koulussa. Tuen tarve arvioidaan sen mukaan, mitä tukea oppilas tarvitsee. Toteutunut tuki arvioidaan sen mukaan, paljonko sitä on ollut. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemansa tuki.

Jos erityinen tuki halutaan lopettaa, luokanopettaja / luokanohjaaja laatii uuden pedagogisen selvityksen yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Arvio käsitellään moniammatillisesti kuten tukeen siirryttäessä.

Erityisen tuen päätöksen tekeminen

Erityisen tuen päätöksessä määrätään seuraavat asiat:

- pääsääntöinen opetusryhmä ja koulu
- mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- muut Perusopetuslain 31 §:ssä tarkoitetut palvelut, kuten oppilaan tarvitsemat apuvälineet tai tukijaksot Valteri-koulussa
- mahdolliset yksilöllistettävät oppiaineet, niiden lisääminen tai vähentäminen
- opetuksen järjestäminen poiketen PoL 11 §:ssä määritellystä oppiainejaosta
- oppilaan vapauttaminen oppiaineenaineen opiskelusta

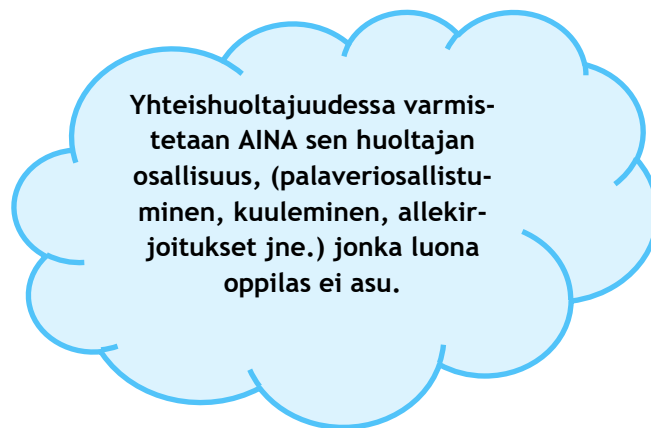
- muut PoL 18 §:n perusteella päätettävät erityiset opetusjärjestelyt, kuten muut opetuksen sisältöjä tai järjestämistapaa koskevat järjestelyt
- päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta
- opiskelu toiminta-alueittain

Jos oppilaan tuen tarve muuttuu edellä mainituissa asioissa, tehdään uusi tarpeelliselta osin tarkennettu tai kokonaan uusi pedagoginen selvitys ja oppilaalle tehdään uusi erityisen tuen päätös.

Nokiolla erityisen tuen päätös tehdään seuraavasti:

- Koulun rehtori tekee erityisen tuen päätöksen, kun oppilas siirretään erityiseen tukeen tai kun oppilaan tukemiseksi tarvitaan erityisen tuen päätöksen vaativia muutoksia tai kun erityinen tuki tarkistetaan 2. ja 6. luokan keväällä ennen uuden vuosiluokan alkamista.
- Vastaanottavan koulun rehtori tekee 1.luokan aloittavan oppilaansa erityisen tuen päätöksen. Päätös tehdään viimeistään, kun oppilas on otettu koulun oppilaaksi.
- Lähettävän koulun rehtori tekee erityisen tuen päätöksen, kun oppilas siirtyy toiseen kouluun.
- Pidennetty oppivelvollisuus ks. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirja kohta Pidennetty oppivelvollisuus

Erityiseen tukeen siirretylle oppilaalle laaditaan HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma).

HOJKS

1. Ensimmäinen HOJKS laaditaan viipymättä, viimeistään neljän viikon kuluessa pedagogisen selvityksen käsittelyn jälkeen, jossa oppilas on siirretty erityiseen tukeen.
2. Uuden luokka-asteen alkaessa HOJKS laaditaan syyslomaan mennessä (tai rehtorin kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä).

3. Erityisluokanopettaja, luokanopettaja alakoulussa ja luokanohjaaja yläkoulussa vastaa siitä, että HOJKS on laadittu ajallaan ja että se arvioidaan viimeistään lukuvouden lopussa lomakkeen lopussa olevaan arviointi -kohtaan. HOJKSin pääasiallisena laatijana voi toimia luokanopettaja, erityisluokanopettaja, erityisopettaja, luokanohjaaja, tai joku muu oppilaan tunteva opettaja, mutta yllä mainitusti laadinnan aikataulussa pysymisestä on vastuussa oppilaan luokanohjaaja, luokanopettaja, tai se erityisluokanopettaja, jonka luokalla oppilas on kirjoilla. Jos oppilaalla on aiempi HOJKS, uusi HOJKS tehdään hyödyntämällä Wilman Kopioi-toimintoa. Oppilasta opettava erityisopettaja on tärkeä yhteistyökumppani HOJKSin laadinnassa ja aktiivisesti mukana asiakirjan laatimisprosessissa. HOJKSin laatija tekee yhteistyötä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa ja samalla suunnitellaan sen oppiaineen opettamista ja arviointia, jossa oppilaalla on erityisen tuen tarve. Esiopetuksessa varhaiskasvatuksen opettaja laatii HOJKSin yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.
 - a. Pienluokassa opiskelevalla oppilaalla tulee aina olla yleisopetukseen osallistumisen suunnitelma HOJKSissa, mikäli se on olosuhteet sekä oppilaan oppimisedellytykset huomioon ottaen mahdollista. Integraatiota toteutetaan oppilaan mahdollisuuksien mukaan, mutta se on tavoitteena.
4. HOJKSin alustavan laadinnan jälkeen varhaiskasvatuksen opettaja / erityisluokanopettaja / luokanopettaja / luokanohjaaja kutsuu oppilaan huoltajat tai tämän lailiset edustajat sekä oppilaan (ikätaaso huomioiden) palaveriin, jolloin HOJKS käydään läpi ja täydennetään tarvittaessa yhdessä. Mikäli huoltajia ei saada palaveriin, heille tarjotaan mahdollisuus esittää kommentit Wilmassa tai eVakassa. Perusopetuksessa erityisluokanopettaja / luokanopettaja / luokanohjaaja käy HOJKSin oppilaan kanssa läpi, mikäli oppilas ei ole osallistunut palaveriin.
5. Lukuvouden aikana asiakirjaan kirjatusta muutoksista/päivityksistä tiedotetaan oppilaan huoltajia Wilma-viestillä tai ne tehdään HOJKS:ssa olevaan kohtaan ”HOJKSin päivittäminen”; esiopetuksessa sähköinen järjestelmä ilmoittaa huoltajille automaattisesti.
6. HOJKS arvioidaan aina keväisin lukuvouden loppuun mennessä ja aina tarvittaessa. HOJKSin arvioinnista vastaavat oppilaasta vastuussa olevat opettajat: esiopetuksessa varhaiskasvatuksen opettaja, alakoulussa erityisluokanopettaja / luokanopettaja, yläkoulussa luokanohjaaja. Arvioitaessa HOJKSia, opettajat täydentävät omalta osaltaan asiakirjan lopussa olevan ”HOJKSin seuranta ja arviointi” -osion arvioiden asiakirjaan kirjattujen tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta. Huoltajilta sekä oppilaalta (ikätaaso huomioiden) pyydetään kommentit heidän näkemyksestään tukitoimien riittävydestä ja heidän toiveistaan koskien seuraavaa lukuvootta. Kommentit voidaan pyytää Wilmassa, esiopetuksessa eVakan kautta, tapauksissa tai puhelimitse.

Kun kuudesluokkalaisen HOJKSia arvioidaan toukokuussa pedagogisen selvityksen päivittämispalaverissa, luokanopettaja kutsuu tulevan luokanohjaajan palaveriin, mikäli se on tiedossa. HOJKSin arviointi tulee tehdä erityisen huolellisesti HOJKSin arviointi -kohtaan, sillä tämä kohta toimii pohjana uudessa koulussa syksyn alussa tehtävälle HOJKSille.

Rakenteet Nokialla erityistä tukea järjestettäessä

- erityinen tuki esiopetuksessa
 - erityinen tuki toteutetaan lapselle lapsen omassa esiopetusryhmässä
- erityinen tuki perusopetuksessa yleisopetuksessa
 - erityinen tuki toteutetaan oppilaalle oppilaan omassa opetusryhmässä tai
 - erityinen tuki toteutetaan pienluokassa siinä oppiaineessa, jossa oppilas tarvitsee erityistä tukea tai opiskelee yksilöllistettyä oppiainetta.
- 1.-2.lk pienluokka
 - erityinen (sekä myös tehostettu) tuki toteutetaan pienluokassa, jossa erityisluokanopettaja opettajana, pyritään maksimissaan 10 oppilaan ryhmiin
- 3.-9.lk erityisen tuen pienluokka
 - erityinen tuki toteutetaan pienluokassa, jossa erityisluokanopettaja opettajana, pyritään maksimissaan 10 oppilaan ryhmiin
- parkkiopetus
 - erityinen (sekä myös tehostettu) tuki toteutetaan parkkiluokassa, jossa oppilasta opettaa erityisluokanopettaja siinä oppiaineessa tai niissä oppiaineissa, joissa oppilas tarvitsee erityiseen tukeen kuuluvaa erityisopetusta.

Erityisen tuen oppilaan tuki -merkinnät Wilmassa

Kun oppilas on pienluokan tai erityisluokan oppilas ja hän saa erityistä tukea tässä luokassa, hänen HOJKSiinsa merkitään tämä tuki eikä oppilaan tuntimerkintöihin tarvitse enää merkitä erikseen erityisopetuksen tukea. Yleisopetuksen luokassa opiskelevalle erityisen tuen oppilaalle annettu erityisluokanopettajan antama erityisopetus merkitään Wilman tuntimerkintöihin erityisopetusmerkinnällä, vaikka se kirjataan myös oppilaan HOJKSiin.

Erityisen tuen oppilaan tulisi pääsääntöisesti olla kirjoilla erityis- tai pienluokassa. Yksilöllistettyä oppiainetta opettaa vain erityisluokanopettaja tai kyseisen oppiaineen erityisopettajan pätevyyden omaava aineenopettaja. Osa-aikaista erityisopetusta voi antaa oppilaalle enintään 50% niistä oppitunneista, joissa oppilaalla on määritelty erityinen tuki. Jos tuntimäärä ylittyy, oppilas tarvitsee kokoaikaista erityisopetusta.

Salassapito

SALASSAPITO

Aina on muistettava huolehtia, että pedagogiset ja muut salassa pidettävät asiakirjat eivät jää ulkopuolisten nähtäville.

Tulostettaessa pedagogisia asiakirjoja on käytettävä mahdollisuuksien mukaan turvatulostusta. Ylimääräisiä kappaleita ei pidä säilyttää vaan niiden asianmukaisesta tuhoamisesta on huolehdittava.

Liite 2: Kartoitusten vuosikello

	elo	syys	loka	marras	joulu	tammi	helmi	maal-	huhti	touko
0 SUK +hah- mo- to- riikka	Kielellinen alkukartoitus, Venny1 pisteestä pisteeseen (tehtäväsiivu 1) Tarvittaessa ja uusille oppilaille Energisen oppijan skillireili									
MA	Lukimat/syysy (merkitään prosenttiiliskarttien papereihin)					Lukimat/talvi				
1 SUK	Alukartoitus + Venny s. 2.					*Lukunopeus *Opinpaneelu (kun kaikki kirjaimet on opittu)		ALLU soveltuvin osin	*Opinpaneelu	Lukunopeus
MA	Lukimat eskari kevät									halutessa Digiluki-seula 1.lk tai Makeko
2 SUK		Lukunopeus (voi tehdä myös vain niille, joilla yksikönsä keväällä heikko tulos)		*Opinpaneelu *Luenpa lukunopeus ilman tavoitteita				ALLU	*Opinpaneelu *Luenpa lukunopeus	
MA	Halutessa Makeko 1.lk								Makeko 2.lk tai Digiluki-seula	

3 SUK				*Opinpa- sanelu *Luenpa lukuno- peus tar- vittaessa				ALLU	*Opinpa- sanelu tarpeen mukaan *Luenpa lukuno- peus tar- vittaessa	
MA	Halu- tessa Ma- KeKo 2.lk								Makeko 3.lk	
4 SUK				*Opinpa- sanelu *Luenpa - lukuno- peus ha- lutessa seuratta- ville op- pilaille				ALLU sähk.	*Opinpa- sanelu tarpeen mukaan	
MA	Halu- tessa Ma- KeKo 3.lk								Makeko 4.lk	
5 SUK				*Opinpa- sanelu				ALLU	*Opinpa- sanelu tarpeen mukaan	
MA	Halu- tessa Ma- KeKo 4.lk								Makeko 5.lk	
6 SUK				*Opinpa- sanelu				ALLU		
MA	Halu- tessa Ma- KeKo 5.lk								Makeko 6.lk	
7 SUK								Digi- luki- seula- luki- testi		

MA								Ma-KeKo-digi		
8							Digi-luki-seula tarvit-taessa	Ma-keko tar-vitta-essa		
9										

Liite 3: Tuen järjestämisen prosessin vuosikello

ERITYISOPETUSTA TARVITSEVIEN OPPILAIDEN TUEN JÄRJESTÄMINEN (KEO/KYO JA KOULUJEN PIENLUOKAT)

PROSESSI ja VUOSIKELLO, Nokian kaupunki 2024-2025 päiv. 31.5.24

syyskuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
<p>- VEO kutsuu koolle esioppilaiden lähikoulualueiden erityisopettaja(t), koulupsykologi(t) sekä tarvittaessa terveydenhoitaja(t) yhteistyön aloittamiseksi. Jaetaan mm. tieto tuen esioppilaista koululle.</p> <p>- ELA: yhteys oman koulualueen eskariin: yhteistyön aloittaminen, tutustuminen eskareiden asioihin, konsultointi → sovitaan myöhemmästä seurannasta erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden havainnoimiseksi → koulupolkukeskustelu alkaa</p> <p><i>HUOM! Nokian koulujen 1.-2. -luokkalaiset voivat opiskella pienluokassa sekä tehostetulla että erityisellä tuella.</i></p>	

lokakuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
	<p>- ELAt / ELOt: Yhteys Alhoniityn koulun konsultoivaan erityisopettajaan, kun oppilaalla on tarve vahvempaan erityiseen tukeen kuin mitä omassa lähikoulussa on tarjolla.</p> <p>- Oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori selvittelee osaltaan oppilaiden KEO/KYO tarpeita (muistuttaa erityisluokanopettajia KEO/KYO -prosessista ja konsultoinnin välttämättömyydestä Alhoniityn koulun konsultoitavien erityisopettajien kanssa) ja tekee yhteistyötä Alhoniityn rehtorin ja konsultoitavien erityisopettajien kanssa.</p>

marraskuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
<p>- KEO/KYO -palaveri: Alhoniityn koulun rehtori kutsuu koolle VEOt sekä KEOn ja KYOn alkuopettajat. Lisäksi mukana oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori.</p> <p>- Alhoniityn koulun konsultoivat erityisopettajat tekevät yhteistyötä VEOjen kanssa ja tekevät tarvittaessa havainnointikäynnejä esiopetusyksiköihin joulutammikuun aikana.</p> <p>- VEO konsultoi tarvittaessa opiskeluhuollon työntekijöitä oppilasta, joilla on oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvää huolta</p> <p>- VEO konsultoi lähikoulun ELAa tuen oppilaisiin liittyen sekä ELA arvioi havainnointikäynnin tarvetta tuen oppilaiden ja erityisesti erityisopetusta tarvitsevien osalta.</p> <p>Esioppilaiden tulevat erityisluokanopettajat osallistuvat prosessiin viimeistään kevään tiedonsiirroissa.</p>	

joulukuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
<p>- VEOt suunnittelevat joulu-tammikuussa moniammatillisten palaverien aikatauluja yhteistyössä esiopetuksen ja ELA-opettajien kanssa sekä tarvittavien muiden yhteistyötahojen kanssa.</p> <p><u>Viimeistään tässä vaiheessa koulupolku ja erityisopetuksen tarve otetaan esiopetuksessa puheeksi vanhempien kanssa.</u></p> <p>- VEO tekee tarvittaessa yhteistyötä lähikoulujen ELAn kanssa mm. tutustumalla koulujen erityisopetustarjontaan.</p>	

tammikuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
<p>- Tammikuussa ELAt aloittavat koulujensa rehtoreiden kanssa keskustelun siitä, millaista erityisopetuksen tukea koulussa on tarjolla ja minkä verran koulussa on tilaa pienluokassa seuraavana syksynä aloittaville 1.-luokkalaisille. Mukaan keskusteluun otetaan myös koulupsykologi.</p> <p><u>Esiopetuksen moniammatilliset palaverit:</u> Ennen moniammatillista palaveria esiopetuksessa on käyty keskustelua huoltajien kanssa lapsen koulupolusta.</p> <p>- Niiden esioppilaiden moniammatilliset palaverit tammihelmikuussa, joille tullaan tarjoamaan koulussa erityisopetuksen tukea. Tapauskohtaisesti harkitaan yleisopetukseen menevän erityisen tuen oppilaan palaveritarve.</p> <ul style="list-style-type: none">o VEO kutsuu oppilaan lähikoulun ELAn (ELA käy keskustelua ELO:n kanssa, mikäli ELO myös osallistuu) mukaan moniammatilliseen palaveriin, mikäli oppilaalle suunnitellaan yleisopetuksen pienluokalla tai muulla tavalla annettavaa erityisopetusta.o Mikäli oppilaalle harkitaan KEOssa/KYOssa annettavaa erityisopetusta, paikalle kutsutaan lähikoulun ELAn lisäksi Alhoniityn koulun konsultoiva erityisopettaja, jonka kanssa on tehty yhteistyötä jo aiemmin. Lähikoulun ELA siksi, että jos Alhoniityn erityisopetuksessa vähän paikkoja tarjolla.o Mukaan kutsutaan huoltajien lisäksi myös tarpeen mukaan tapauskohtaisesti psykologi(t) ja kouluterveydenhoitaja sekä muita tarvittavia jäseniä. <p>Moniammatillisessa palaverissa: <u>- Erityisen tuen oppilaalle päivitetään pedagoginen selvitys ja tehostetun tuen oppilaalle päivitetään pedagoginen arvio, jonne selvitetään oppilaan ajantasainen tilanne ja kuvataan tuen tarpeet koulun aloituksen suhteen. Moniammatillisessa palaverissa käsitellään oppilaan sen hetkinen tuen tarve ja pohditaan oppilaan koulunaloitusta yleisopetuksen, pienluokan tai vaativan monialaisen tuen näkökulmasta. Tehdään sopimuksia koulunaloituspaikan suhteen.</u></p>	<p>- Oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori kartoittaa koulujen KEO/KYO -luokkien tarpeet ja tarkistaa ja varmistaa KEO/KYO -luokkien tilanteen sekä tekee yhteistyötä Alhoniityn rehtorin sekä konsultoitavien erityisopettajien kanssa. Koordinaattori tarkastelee tarvittaessa myös koulujen pienluokkien tilanteita.</p> <p>- Koulujen pienluokkien muotoutumista aletaan arvioida seuraavaa syksyä varten:</p> <ul style="list-style-type: none">o Rehtorit ovat yhteydessä koulujensa NOSTE:lla olevien oppilaiden asioissa pienluokkien seuraavan syksyn tilanteen arvioimiseksi.o Jos oppilas tarvitsee seuraavana syksynä pienluokkaopetusta, jota hänen koulussaan ei ole tarjolla, hänen koulunsa ELA/ELO keskustelee rehtorin kanssa ja rehtori <u>kontakti</u> pienluokkaopetusta tarjoavan koulun rehtoria, sillä pienluokkaopetusta tarvitsevien määrä on oltava vastaanottavassa koulussa selvillä hyvissä ajoin.o Tulevan 7. -luokan oppilaan kohdalla nivelvaiheessa pohditaan pienemmän opetusryhmän tarvetta ja huolehditaan siihen liittyvistä prosesseista ja palaverista, josta ELA/ELO vastuussa. <p><u>- Pienluokalle siirtymisen vuoksi koulua vaihtavan 2.-9.lk erityisen tuen (2.lk myös tehostetun tuen) oppilaan asioissa moniammatillinen palaveri</u> alkukeväällä, jossa mukana lähtevän ja vastaanottavan koulun työntekijöitä, oppilas ja huoltajat. Siirtyvän oppilaan asiakirjat (oppilastietojen koontilomake, Suositus erityiseen tukeen -lomake ja pedagoginen selvitys) toimitetaan suoraan lähtevän koulun rehtorille tarvittavan päätöksen tekemiseksi.</p> <p>- Tammi-helmikuussa 2.-9.lk erityisen tuen oppilaiden <u>moniammatilliset palaverit KEOon tai KYOon tai Rajasalmen kouluun siirtymiseksi</u>, jossa mukana oppilas, huoltajat, lähtevän ja vastaanottavan koulun työntekijöitä sekä koulupsykologi, sillä koulupsykologi tulee esittelemään kyseisen oppilaan asiat Oppimisen tuen työryhmälle maaliskuussa sekä myös Alhoniityn koulun konsultoiva(t) erityisopettaja(t).</p> <p>ELA tai ELO huolehtii, että koulupsykologi on mukana erityisen tuen oppilaan tukimuotojen arvioinnissa ja muissa asioissa hyvissä ajoin, sillä koulupsykologit esittelevät oppilaiden asiat Oppimisen tuen työryhmälle maaliskuussa.</p>

	Siirtyvän oppilaan asiakirjat (oppilastietojen koontilomake, Suositus erityiseen tukeen -lomake allekirjoituksineen ja pedagoginen selvitys) toimitetaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille viikon 10 loppuun mennessä, joka toimittaa oppimisen tuen työryhmän kokouksen jälkeen asiakirjat lähettävän koulun rehtorille tarvittavan päätöksen tekemiseksi.
--	---

helmikuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
<p><u>Asiakirjojen toimittaminen Oppimisen tuen työryhmälle:</u></p> <p>- VEO toimittaa oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille viikon 10 loppuun mennessä (maaliskuussa) tuen suositusten asiakirjat niistä tehostetun (vain pienluokat) tai erityisen tuen oppilaista, joille suositellaan pienluokan tai vaativan monialaisen tuen koulupaikkaa (pienluokat/KEO/KYO/Rajasalmi). Lähikoulun yleisopetuksessa aloittavien erityisen tuen oppilaiden papereita EI lähetetä työryhmälle vaan suoraan kouluun muiden asiakirjojen palauttamisen yhteydessä.</p> <p>Koordinaattorille toimitettavat asiakirjat toimitetaan siten, että päällimmäisenä on oppilastietojen koontilomake, josta näkyy oppilaan nimi ja muut tärkeät tiedot kuten suositeltu koulunaloituspaikka sekä halutessa tiivistetysti kerrotut oppilaan tuen tarpeet.</p> <p>Vuosittain päivitettävän oppilastietojen koontilomakkeen saa VEO:ta, joka on mukana erityisopetuksen ohjausryhmässä.</p> <ul style="list-style-type: none"> o <u>Asiakirjat erityisen tuen oppilaasta:</u> pedagoginen selvitys, Suositus erityiseen tukeen -lomake allekirjoituksineen ja oppilastietojen koontilomake. o <u>Asiakirjat tehostetun tuen oppilaasta:</u> pedagoginen arvio, oppilastietojen koontilomake. <p>Asiakirjat toimitetaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille viimeistään viikolla 10. Kirjekuoreen vastaanottajaksi oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorin nimi.</p>	<p><u>Asiakirjojen toimittaminen Oppimisen tuen työryhmälle:</u></p> <p>- ELO (tai ELA) toimittaa viikon 10 loppuun mennessä KEO:n/KYO:n/Rajasalmen koulun erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden asiakirjat oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille siten, että päällimmäisenä on oppilastietojen koontilomake, josta näkyy oppilaan nimi, luokka ja muut tärkeät tiedot kuten suositeltu koulunaloituspaikka ja -luokka sekä tiivistetysti kerrottu oppilaan tuen tarpeet sekä muut asiakirjat: pedagoginen selvitys, Suositus erityiseen tukeen -lomake allekirjoituksineen ja oppilastietojen koontilomake.</p> <p>Vuosittain päivitettävä oppilastietojen koontilomake on saatavilla erityisopetuksen Google Drivessa tiedostossa "lomakkeet", samoin kuin Suositus erityiseen tukeen -lomake.</p> <p>Asiakirjat toimitetaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorille viimeistään viikolla 10. Kirjekuoreen vastaanottajaksi oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattorin nimi.</p>

maaliskuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
<p><u>Perusopetuksen oppimisen tuen moniammatillinen työryhmä</u></p> <p>- Perusopetuksen oppimisen tuen moniammatillisen työryhmän palaveri viikolla 11, jossa suunnitellaan 1.-luokan oppilaiden erityisopetusta, joka toteutetaan seuraavana syksynä KEO:ssa, KYO:ssa, Rajasalmessa tai koulujen erityisopetuksen keinoin.</p> <p>Mukana oppilaan asioissa mukana olleet koulupsykologit (koulupsykologin puuttuessa VEO), Alhoniityn koulun rehtori ja Alhoniityn koulun konsultoivat erityisopettajat sekä Rajasalmen koulun henkilöstöä. Lisäksi mukana on oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori, joka kutsuu ryhmän koolle.</p> <p><u>Asiakirjojen toimittaminen työryhmän kokoontumisen jälkeen ja erityisen tuen päätökset:</u></p> <p>- Koordinaattori toimittaa perusopetuksen tuen työryhmän palaverin jälkeen asiakirjat eteenpäin seuraavasti:</p>	<p>ELA tai ELO huolehtii, että koulupsykologi on mukana erityisen tuen oppilaan tukimuotojen arvioinnissa ja muissa asioissa hyvissä ajoin, sillä koulupsykologit esittelevät oppilaiden asiat Oppimisen tuen työryhmälle maaliskuussa.</p> <p><u>Perusopetuksen oppimisen tuen moniammatillinen työryhmä</u></p> <p>- Oppimisen tuen moniammatillisen työryhmän palaveri viikolla 11, jossa suunnitellaan seuraavan syksyn 2.-9. -luokkalaisten oppilaiden erityisopetusta, joka toteutetaan KEO:ssa, KYO:ssa tai Rajasalmen koulussa.</p> <p>Mukana tarvittavat koulupsykologit, jonka kanssa opettajat ovat tehneet yhteistyötä tukimuotojen ja koulupaikan arvioinnissa (koulupsykologin puuttuessa ELA tai ELO), Alhoniityn rehtori, Alhoniityn koulun konsultoivat erityisopettajat sekä Rajasalmen koulun henkilöstöä. Lisäksi mukana on oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori, joka kutsuu ryhmän koolle.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ○ <u>KEOn/KYOn/Rajasalmen koulun erityisopetusta tarvitsevien</u> ja niissä aloittavien 1.lk:n oppilaiden paperit Alhoniityn koulun rehtorille. ○ <u>Muussa kuin lähikoulussaan</u> aloittavien erityisen tuen oppilaiden <u>asiakirjat vastaanottavan koulun rehtorille, joka tekee erityisen tuen päätöksen ja päätöksen uudesta koulupaikasta sekä tehostetun tuen oppilaalle päätöksen uudesta koulupaikasta.</u> ○ <u>Lähikoulussaan pienluokalla</u> aloittavien erityisen sekä tehostetun tuen oppilaiden <u>asiakirjat vastaanottavien koulujen rehtoreille, joka tekee erityisen tuen oppilaasta erityisen tuen päätöksen.</u> ○ Oppimisen tuen työryhmän palaverin jälkeen oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori lähettää seuraavana syksynä erityisopetuksessa aloittavien oppilaiden nimet ja koulut yhteenvedona tiedoksi johtavalle rehtorille, rehtoreille, laaja-alaisille erityisopettajille, tarvittaville erityisluokanopettajille ja VEOille. 	<p>Asiakirjojen toimittaminen työryhmän kokoontumisen jälkeen ja erityisen tuen päätökset:</p> <p>- Koordinaattori toimittaa perusopetuksen tuen työryhmän palaverin jälkeen palaverissa käsiteltyjen KEOn/KYOn/Rajasalmen erityisopetuksessa aloittavien oppilaiden asiakirjat <u>lähettävän koulun rehtorille, joka tekee erityisen tuen päätöksen oppilaastaan.</u></p> <p>- Oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori lähettää seuraavana syksynä erityisopetuksessa aloittavien oppilaiden nimet ja koulut yhteenvedona johtavalle rehtorille, kyseisten oppilaiden koulujen rehtoreille, laaja-alaisille erityisopettajille ja tarvittaville erityisluokanopettajille.</p>
<p><u>Koulupaikan ilmoittaminen huoltajille:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Oppilaan vastaanottavan koulun rehtori (tai sovitusti oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori) ilmoittaa koordinaatioryhmän esityksen oppilaan opetusryhmästä huoltajille. (Tieto huoltajille KEOssa/KYOssa/ pienluokalla aloittamisesta ja tietoa huoltajille, kun tuki järjestetään muulla tavalla kuin pienluokalla.) ○ Edellisen lisäksi kouluvirastosta lähetetään loppukevään aikana koteihin uudet koulupaikkapäätökset. 	<p><u>Koulupaikan ilmoittaminen huoltajille:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Oppilaan vastaanottavan koulun rehtori (tai sovitusti oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattori) ilmoittaa koordinaatioryhmän esityksen oppilaan opetusryhmästä huoltajille. (Tieto huoltajille KEOssa/KYOssa/Rajasalmessa/pienluokalla aloittamisesta ja tietoa huoltajille, kun tuki järjestetään muulla tavalla kuin pienluokalla.) ○ Edellisen lisäksi kouluvirastosta lähetetään loppukevään aikana koteihin uudet koulupaikkapäätökset.

huhtikuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
<p><u>Tiedonsiirtopalaverit:</u></p> <p>- VEOt kutsuvat koolle esiopetuksesta kouluun siirtyvien tuen oppilaiden tiedonsiirtopalaverit huhti-toukokuussa, joissa mukana huoltajat, esiopettaja, VEO, 1. luokan opettaja ja ELA sekä tarvittaessa kutsutaan muita asian tuntijoita.</p> <p>- Muiden kuin tukea tarvitsevien esioppilaiden tiedonsiirtopalaverit yhteistyössä koulun kanssa esiopettajien kokoon kutsumina.</p> <p><u>Viimeisten asiakirjojen toimittaminen kouluun:</u></p> <p>- Esiopetus toimittaa oppilaiden tulevien koulujen rehtoreille 15.4. mennessä</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ esiopetuksen tiedonsiirtolomakkeet, ○ pedagogiset arviot ja tehostetun tuen oppimissuunnitelmat sekä ○ lähikoulunsa yleisopetukseen siirtyvän erityisen tuen oppilaiden asiakirjat (lähikoulun rehtori tekee erityisen tuen päätöksen viimeistään elokuussa ennen koulujen alkamista). 	<p><u>Tiedonsiirtopalaverit:</u></p> <p>- Lähettävän koulun opettaja kutsuu koolle tiedonsiirtopalaverit, joissa mukana vastaanottava opettaja sekä lähettävä opettaja. Lisäksi oppilas ja huoltajat (yhteishuoltajuudessa varmistetaan sen huoltajan osallisuus, jonka luona oppilas ei asu).</p>

Kouluissa sovitaan käytäntö, miten nämä asiakirjat saavuttavat seuraavan syksyn ekaluokan opettajat.	
--	--

toukokuu

0.-1. -luokat	2.-9. -luokat
<ul style="list-style-type: none"> tulevaan kouluun tutustuminen tutustumispäivänä 	<ul style="list-style-type: none"> Tulevaan kouluun tutustuminen tutustumispäivänä tai muulla sovitulla tavalla. Päivän sopimisesta vastaa oppilaan sen hetkinen opettaja, joka tekee yhteistyötä huoltajien ja vastaanottavan koulun opettajan kanssa.

NOSTEELLE ohjautuminen

Nokia perusopetus 2023-2024_(MT)

HAASTAVA TILANNE

MITÄ TEHDÄÄN??

NOSTE?!?

ONKO KAIKKI **KEINOT**
KÄYTETTY??

KEINOT

KUN KEINOT KÄYTETTY

Yhteys oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattoriin

Yhteys oppilaan kotiin, jonne tieto asian eteenpäin viemisestä sekä kotiin tieto henkilöistä, joihin otetaan yhteys

Yhteys NOSTEen opettajaan, konsultointi → sovitaan havainnointikäynnistä

Yhteys oman koulun koulukuraattoriin

NOSTE- POLKU

1. Yksilöllinen opiskeluhoitopalaveri

2. Tehdään pedagoginen selvitys, joka käsitellään moniammatillisesti.

3. Pedagoginen selvitys toimitetaan Harjuniityn koulun rehtorille.

4. Harjuniityn koulun rehtori kutsuu koolle NOSTE-tiimin. (Harjuniityn koulun rehtori, psykologi ja kuraattori, Noste-luokan opettaja sekä oppimisen tuen koordinaattori)

5. NOSTE-tiimi kokoontuu:

- Lokakuu vko 38
- Joulukuu vko 48
- Helmikuu vko 8
- Toukokuu vko 19

6. Oppilaan asian esittelee NOSTE-tiimille oppilaan erityisluokanopettaja, tarvittaessa kuraattori. Esittelyn perusteella päätetään oppilaaksi otosta ja aikataulusta. Oppilaan oma opettaja on yhteydessä oppilaan kotiin.

ALOITUSTOI MENPITEET JA AIKA NOSTEELLA

1. Tehdään erityisen tuen päätös pedagogisen selvityksen pohjalta. Lähettävän koulun rehtori huolehtii erityisen tuen päätökseen liittyvistä asioista ja tekee erityisen tuen päätöksen, jossa määritellään oppilaan koulupaikka NOSTEella. Tarvittaessa konsultoidaan NOSTE-opettajaa.

2. Oppilas tutustuu uuteen koulupaikkaan, sovitaan siirtymisen aikatauluista ja oppilaan opiskelu NOSTEella alkaa.

3. Lähettävä koulu on sovitusti yhteydessä NOSTEen opettajaan, jotta se tietää oppilaan tilanteen etenemisestä. NOSTEen opettajan ja lähettävän koulun kesken pidetään myös palavereita säännöllisesti. NOSTEella opiskelun pitoa seurataan ja arvioidaan yksilöllisesti sekä säännöllisesti

NOSTE- OPETUKSEN PÄÄTTYMINEN

1. Kun oppilas on palaamassa lähikouluunsa tai erikseen sovittavaan kouluun, on huolehdittava, että hänelle on tilaa pienluokassa tai järjestetään muulla tavoin räätälöity palaaminen.

2. Opiskelun päättyessä NOSTEella laaditaan pedagoginen selvitys moniammatillisesti konsultoiden oppilaan vastaanottavaa koulua.

3. NOSTE-opetuksen päätöspalaveri (mukana Harjuniityn koulun rehtori, lähikoulun rehtori / erityisluokanopettaja / erityisopettaja, kuraattori, huoltajat ja NOSTE-opettaja)

4. Tehdään erityisen tuen päätös. Päätöksessä määritellään oppilaan koulu paikka. Lähettävän koulun rehtori (Harjuniityn koulun) huolehtii erityisen tuen päätöksestä.

Nokian yläkoulujen yhteiset **INTENSIIVISEN TUEN (ITU)** **PIENLUOKAT**

Elina Savilahti, Sanna Mäntysaari ja Päivi Rahkonen 5/2024

ITU1 ja ITU2 –luokat vahvin erityinen tuki yläkoulujen yleisen oppimäärän oppilaille Nokian perusopetuksessa

ITU1

- Luokassa toimii työparina erityisopettaja ja ohjaaja
- Luokka on kasvatukselliseen toimintatapaan painottuva luokka yleisen oppimäärän oppilaille, joilla on erityisiä haasteita käyttäytymisessä, jotka vaikuttavat koulun käyntiin, koulunkäynti- ja opiskelutaitoihin sekä oppiaineissa etenemiseen
- Luokalle otetaan pääsääntöisesti 8.-9. – luokkalaisia oppilaita
- Oppilas sitoutuu tavoitteelliseen koulunkäyntiin sekä opiskeluun ja huoltajat sitoutuvat yhteistyössä opettajan kanssa tukemaan oman nuorensa tavoitteellista koulunkäyntiä ja opiskelua

ITU2

- Luokassa toimii työparina erityisluokanopettaja ja erityisohjaaja (psykiatrinen sairaanhoitaja)
- Luokka on suunnattu yleisen oppimäärän oppilaille, joilla on erityisiä haasteita psyykkisen voinnin kanssa, joka vaikuttaa koulupoissaoloihin
- Luokalle otetaan pääsääntöisesti 8.-9. – luokkalaisia oppilaita
- Oppilas ja huoltajat sitoutuvat luokassa opiskellessaan koulun ja oman hoitotahon yhteiseen tavoitteelliseen työskentelyyn

ITU1 -luokalla

- Oppilailla on pääsääntöisesti taidot yleisen oppimäärän suorittamiseen, jokin/joitakin oppiaineita ehkä yksilöllistetty
- Koulunkäynnin tukemisessa opiskelu esimerkiksi painoalueittain, päämääränä koko ajan kuitenkin opinnoissa eteneminen, opintojen loppuun saattaminen sekä koulussa käyminen.
- Käyttäytymisen haasteet, tarkkaavaisuuden haasteet, toiminnan impulsiivisuus, vahva omaehtoisuus ja tuntityöskentelyn lyhytjänteisyys. Poissaoloja paljon ja syyt epämääräisiä, poissaolot vaikuttavat suoriutumiseen opinnoista.
- Sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen haastavaa. Tavallisesti psyykkisessä jaksamisessa ei niinkään ole haasteita, sitkeydessä ja turhautumisen sietämisessä kylläkin.
- Työrauhan antaminen muille tuntityöskentelyn aikana haastavaa. Myös välitunnit haastavia, ovat usein "kaveriporukan" viejiä.
- Epäasiallisen käyttäytymisen lisäksi usein myös kielenkäyttö epäasiallista. Mahdollisesti on ollut myös aggressiivisuutta.

KEINOT OMASSA KOULUSSA ENNEN ITU1-OPISKELUA

- huomioi eroavuudet ITU2:n kanssa!

Opiskelu pienluokalla erityisellä tuella (jos ei ole pienluokkaa, sitten pienryhmässä)	Integraatiot yleisopetukseen vähennetty merkittävästi	Välituntivalvonnan tehostaminen, erillinen välituntialue tai poikkeava välituntiaika	Tehostettu yhteistyö huoltajan, oppilaan, opettajan sekä kuraattorin kesken
Opiskeluhoillon konsultaatiot ja tuki käytössä. Mahdolliset muut konsultaatiot	Tarvittaessa sos.toimen kontakti olemassa. Aina, kun on ollut lastensuojelullista huolta, lasu/lasuja tehty	SRA-S tai muu poissaolokysely tehty poissaolojen juurisyyn selvittämiseksi	Oppilas ja huoltajat sitoutuvat koulun ja koulun ulkopuoliseen tukeen
Oppilaan asioissa on pidetty yksilöllinen opiskeluhoitopalaveri	Oppilaalle on tehty tutkimukset. Selvitetty mm. kielelliset taidot sekä haastavan käyttäytymisen taustat (mm. autismi tai muu nepsy vs sos.em)	HUOMI! Ei koulupäivän lyhentämistä!	

ITU2 -luokalla

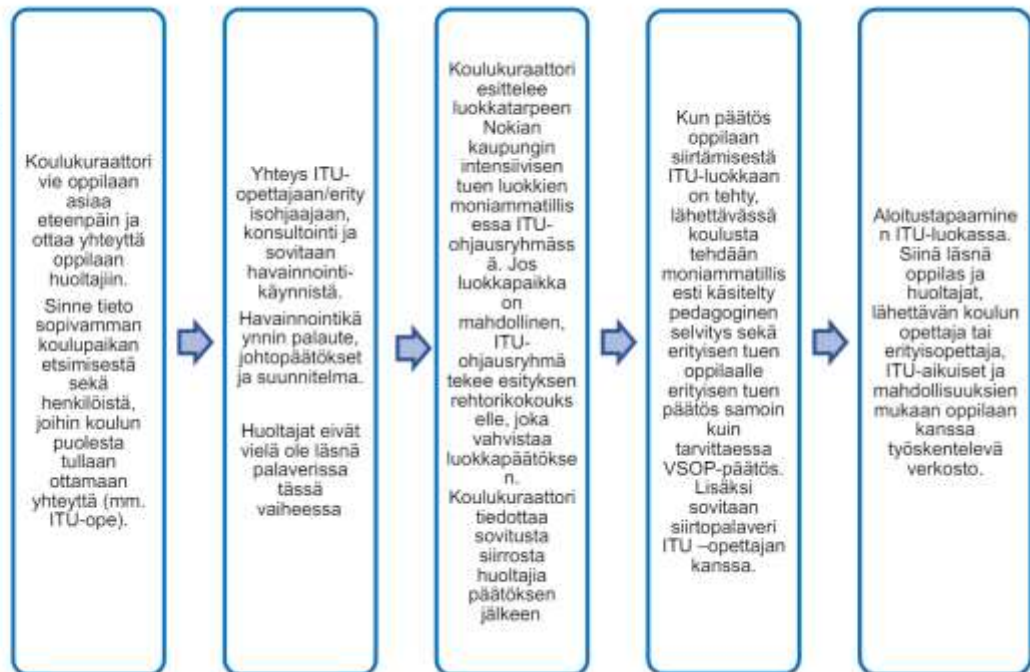
- Oppilailla on pääsääntöisesti taidot yleisen oppimäärän suorittamiseen, jokin/joitakin oppiaineita ehkä yksilöllistetty
- Koulunkäynnin tukemisessa opiskelu esimerkiksi painoalueittain, päämääränä koko ajan kuitenkin kouluun tulon tukeminen
- Jaksamisen ja elämänhallinnan haasteita
- Vahva psyykkisen hyvinvoinnin tuen tarve
- Tarve vahvempaan psyykkiseen tukeen koulussa opiskeluhuollon ja koulun ulkopuolisen tuen lisäksi
- Toiminnanohjauksen haasteet
- Sosiaalisten tilanteiden pelkoa/ahdistusta

KEINOT OMASSA KOULUSSA ENNEN ITU2-OPISKELUA

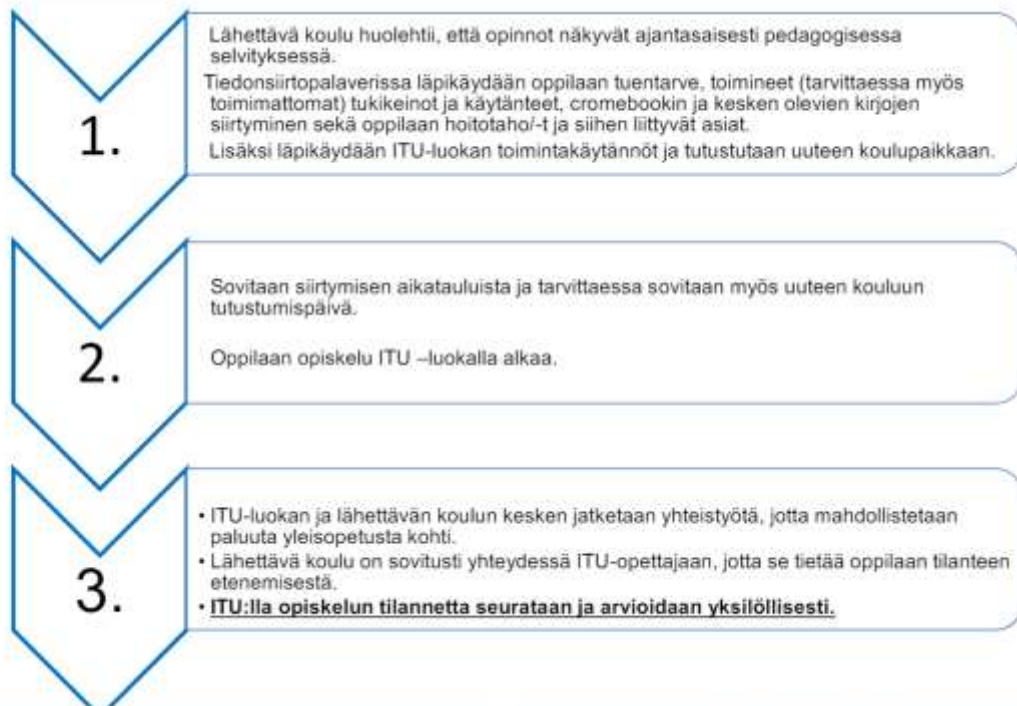
- huomioi eroavuudet ITU1:n kanssa!

Opiskelu pienluokalla erityisellä tuella (jos ei ole pienluokkaa, sitten pienryhmässä)	Integraatiot yleisopetukseen vähennetty merkittävästi	Mahdollisuus erilliseen rauhoittumistilaan esim. välituntisin	Koulupäivän rakenne räätälöity, koulupäivän lyhentäminen harkitusti vain lääkärin/psykologin todistuksen pohjalta
Opiskeluhoollon konsultaatiot ja tuki käytössä. Mahdolliset muut konsultaatiot	Tarvittaessa sos.toimen kontakti olemassa. Aina, kun on ollut lastensuojelullista huolta, lasu/lasuja tehty.	Päivän kokonaisuorman keventäminen, esim. läksyjen ja kokeiden vähentäminen	Koululla oma aikuinen, jonka puoleen kääntyä ja joka seuraa tilannetta tiiviisti
SRA-S tai muu poissaolokysely tehty poissaolojen juurisyyn selvittämiseksi	Oppilas ja huoltajat sitoutuvat koulun ja koulun ulkopuoliseen tukeen	Oppilaan asioissa on pidetty yksilöllinen opiskeluhoollonpalaveri	Oppilaalle on tehty tutkimukset. Selvitetty mm. kielelliset taidot sekä haastavan käyttäytymisen taustat (mm. autismi tai muu nepsy vs sos.em)

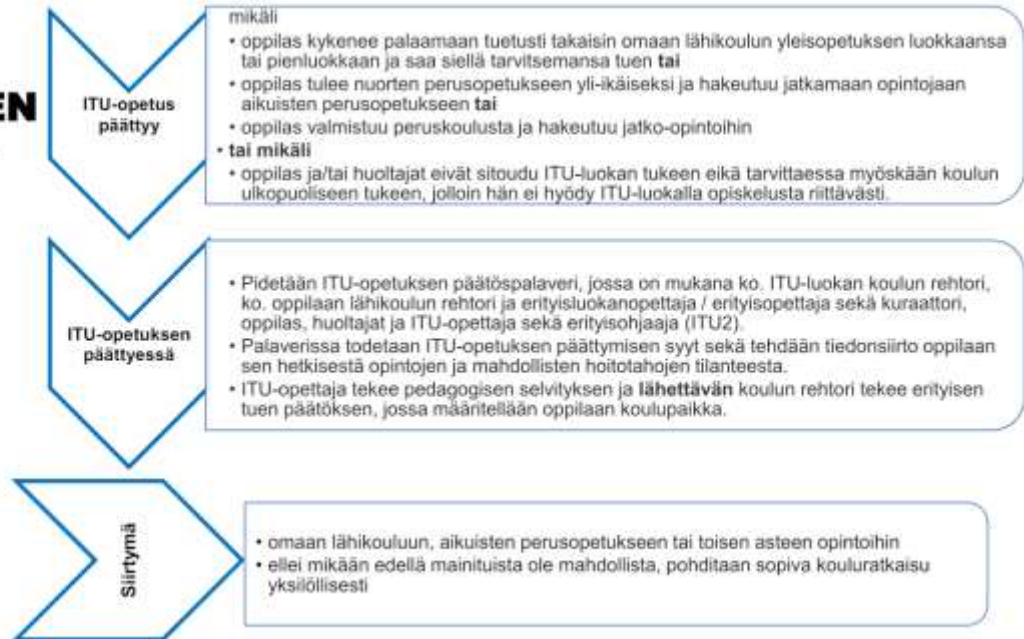
ITU-LUOKKAAN OHJAUTUMINEN

ALOITUS-TOIMENPITEET JA KOULUNKÄYNTI ITU-LUOKALLA

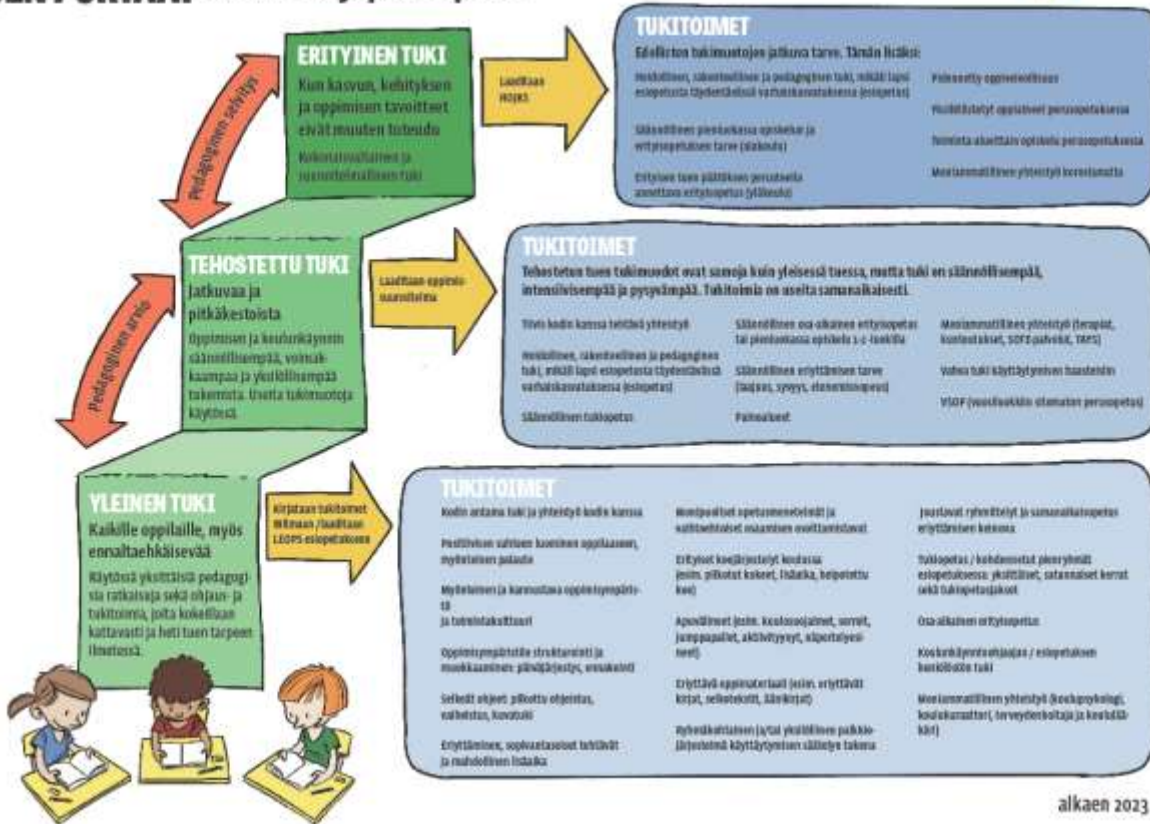

ITU- OPETUKSEN PÄÄTTY- MINEN

Liite 5: Tuen portaat

TUEN PORTAAT Nokian esi- ja perusopetus

alkaen 2023

Liite 6: Prosessikuvaukset siirtymistä alakoulusta yläkouluun ja yläkoulusta toiselle asteelle

Alapuolella olevassa prosessikaaviossa on kuvattuna siirtymän tuki alakoulusta yläkouluun Nokian kaupungissa. Prosessin toteutustapa on koulukohtainen ja tarvittaessa koulut voivat toteuttaa lisätukitoimia siirtymän onnistumiseksi. Prosessikaavion tavoitteena on selkeyttää työnjakoa ja siirtymäprosessin kulkua.

Jäljempänä on prosessikuvaus siirtymästä yläkoulusta toiselle asteelle.

Prosessin kulusta tiedottaminen

- Ajankohta: koko vuoden
- Tavoite: Kaikki siirtymäprosessiin asallistuvat ovat tietoisia prosessin kulusta, keskeisistä päivämääristä sekä vastuunjaosta tiedottamisen osalta.
- Koollekutsuja: yläkoulun rehtori välittää tiedon alakoulujen rehtoreille, jotka välittävät tiedon eteenpäin luokanopettajille, erityisluokanopettajille sekä erityisopettajille. Opinto-ohjaajat organisoivat prosessia yhdessä rehtorin kanssa.
- Wilma toimii viestintäalustana oppilaiden ja huoltajien suuntaan.

Eriyisen tuen oppilaiden opetuksen järjestämisen arviointi

- Ajankohta: alkuvuosi, ennen viikkoa 9.
- Tavoite: tulevien 7. luokkalaisten erityisen tuen oppilaiden opetuksen järjestämisen arviointi ja resurssoinnin suunnittelu. Mahdollinen ennakoiva tiedonsiirto.
- Koollekutsuja: yläkoulun rehtori
- Osallistujat:
 - alakoulun 6. lk laaja-alaiset erityisopettajat ja erityisluokanopettajat
 - yläkoulun 7. lk laaja-alaiset erityisopettajat ja erityisluokanopettajat
 - yläkoulun opinto-ohjaajat
 - yläkoulun rehtori/apulaisrehtori
 - oppilashuollon edustaja

Hallinnollinen tiedonkeruu

- Ajankohta: tammi-maaliskuu
- Tavoite: Kerätään siirtyvien oppilaiden opetuksen perustiedot Primuksesta: pedagoginen tuentaso, uskontokunta, kielivalinnat, äidinkieli. Lisätietoja kerätään yläkouluun ilmoittautumisen yhteydessä huoltajilta. Tuen paperit siirtyvät Wilma kautta (ulkopaikkakuntalaisten osalta eri käytäntö).
- Vastuhenkilö: yläkoulun rehtori
- Osallistujat:
 - Oppilaiden huoltajat
 - yläkoulun rehtorit

Luokkakohtaiset tiedonsiirtopalaverit

- Ajankohta: helmi-huhtikuu
- Tavoite: Pedagogisten tuentarpeiden tiedonsiirto oppilaskohtaisesti sekä luokkakajoihin vaikuttava sosiaalinen tiedonsiirto (kuten kaverisuhteet). Jokaisen luokan asiat käydään läpi erillisessä palaverissa.
- Koollekutsuja: yläkoulun rehtori (kts. liite)
- Osallistujat:
 - alakoulun luokanopettaja, laaja-alainen erityisopettaja ja erityisluokanopettaja
 - yläkoulun opinto-ohjaajat
 - yläkoulun laaja-alainen erityisopettaja
 - oppilashuollon edustaja
 - tarvittaessa yläkoulun rehtori tai apulaisrehtori

Kutostunnit

- Ajankohta: kevät
- Tavoite: Keskustellaan muutoksesta alakoulusta yläkouluun. Mahdollisesti tutustumisia yläkoulun oppitunneille. Kaupungin nuorisopalveluihin tutustuminen.
- Koollekutsujat: yläkoulun opinto-ohjaajat ja/tai nuorisopalvelun tiimi, luokanopettaja tiedottaa oppilaita
- Osallistujat:
 - Oppilaat ja luokanopettajat
 - Yläkoulun opinto-ohjaajat
 - Mahdollisesti oppilashuollon edustaja
 - Mahdollisesti tukioppilaita
 - nuorisopalvelu ja mahdollisesti kouluyhteisöohjaaja

Tutustumispäivä yläkouluun

- Ajankohta: Viikon 20 tiistai
- Tavoite: Uusiin oppiaineisiin, koulun toimintatapoihin ja tuleviin luokkakavereihin sekä mahdollisuuksien mukaan luokanvalvojan tutustuminen
- Koollekutsuja: Yläkoulun rehtori/apulaisrehtori, luokanopettaja tiedottaa oppilaita
- Osallistujat:
 - Oppilaat
 - Yläkoulun opettajat ja muu koulun väki
 - Tukioppilaat

Tulevien 7. luokkalaisten vanhempainilta

- Ajankohta: kevätlukukausi
- Tavoite: Tiedotetaan huoltajia muutoksesta alakoulusta yläkouluun, mahdollisesti painotusluokkien esittely. Mahdollisesti tulevien luokanvalvojien ja huoltajien tapaaminen infon jälkeen.
- Koollekutsuja: Yläkoulun rehtori/apulaisrehtori, luokanopettaja tiedottaa koteja
- Osallistujat:
 - Oppilaiden huoltajat ja mahdollisesti oppilaat
 - Yläkoulun rehtori
 - Mahdollisesti tulevat luokanvalvojat

Tiedonsiirto yläkoulun sisällä luokanvalvojille ja aineenopettajille (tarvittaessa)

- Ajankohta: touko- ja elokuu
- Tavoite: Oppilaan yksilöllinen tuentarve opetuksessa on tiedossa opettavilla opettajilla heti yläkoulun alussa. Luokakohtaisista palavereista saatu tieto oppilaiden tuentarpeista siirretään luokanvalvojille. Luokanvalvoja varmistaa, että tieto tukitarpeista siirtyy oppilasta opettaville aineenopettajille.
- Koollekutsuja: Yläkoulun rehtori/apulaisrehtori
- Osallistujat:
 - Yläkoulun opettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat

Yksilöllinen tuki siirtymässä yläkouluun (tarvittaessa)

- Ajankohta: huhti-toukokuu, tarvittaessa aiemmin
- Koollekutsuja: Alakoulun erityisopettaja tai erityisluokanopettaja
- Tavoite: Mahdollisuus yksilölliseen siirtymäpalaveriin, jossa sovitaan tukimuodoista yläkoulussa. Kesällä on mahdollisuus yksilölliseen vierailuun koulussa oppilashuollon tuella.
- Osallistujat:
 - Oppilas ja huoltaja
 - Alakoulun luokanopettaja tai erityisluokanopettaja ja tarvittaessa erityisopettaja
 - Tarpeen mukaan paikalla yläkoulun tuleva luokanvalvoja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja oppilashuollon edustaja
 - Muita oppilaan tukitahoja

*Prosessin toteutustapa on koulukohtainen.

Prosessikuvaus siirtymästä peruskoulusta toiselle asteelle (Silta-kampus esimerkkinä)

1. Peruskoulun opinto-ohjaajat tukevat päätöksenteossa ja koulutusvalinnassa
 - Silta-päivät 8. luokalla
 - Koulutusesittelyt peruskouluissa
 - Koulutuksiin tutustumiset ja ammattipäivät 9. luokalla
2. Järjestetään tarvittaessa siirtymäpalaveri yksittäisen opiskelijan osalta toisen asteen opojen ja erityisopettajien kanssa jo peruskoulun aikana. Nuori ja huoltaja osallistuvat palaveriin.
3. PAEKin tiedonsiirtolomake täytetään peruskoulussa luokanvalvojan ja erityisopettajan toimesta.
4. Tiedonsiirtopalaveri elokuussa Silta-kampuksella. Peruskoulun opot ja erityisopettajat siirtävät koulutuksen järjestämisen kannalta olennaisen tiedon opiskelijakohtaisesti toiselle asteelle. Tietoa siirretään sen koulutuksen opolle ja erityisopettajalle, missä nuori aloittaa opinnot. (kohta 3.).